

Orgel op 1 juni in gebruik

Abdijkerk het muzikale centrum van Loosduinen

door Adr. Hager

DEN HAAG — 'In den jaare 1780 werd de kerk een fraal orgel, zijnde een bovenwerk, geschonken door den Welld. Heer C. Steengracht; doch de kort daarop volgende dood van zijn Welld. bracht ten wege, dat de kerk van een rugwerk verstoken bleef; dan bij gelegenheid van gezegde reparatie, werd zij door de edelmoe- digheid van Hunnen Edelmogend- heden en anderen met een rugpo- sitief vermeerderd; alles welk op Saterdag den 19 November 1791 met een toepasselijke redevoering werd ingewijd. Het gezegde orgel is in alles bezienswaardig'.

Dit is de geboorte-geschiedenis van het orgel van de Loosduinse Dorpskerk, nu Abdijkerk geheten. Aan het verhaal van de leven- sloop van het instrument kan an- no 1975 weer een belangrijk wa- penfeit worden toegevoegd: op 1 juni a.s. wordt het gerestaureerde orgel officieel in gebruik geno- men. Eerst dan is het schitterende kerkgebouw volledig in glorie en luister hersteld. Het orgel werd in eerste aanleg vervaardigd door or- gelmake . Reichner te 's-Graven- ahge. De uitbeiding met een rug- positief met negen stemmen werd lijke Reichner, maker van het bo- venwerk, benevens de Edelmoedi- ge Heeren Drijfhuis en Westmaat, timmerlieden'. De totale kosten bedroegen: ...vijftig gulden!

In 1856 besluiten de Kerkvoogden orgelmaker Bätz opdracht te ge- ven tot reparatie. Bätz renoveerde in feite het instrument. Het grootste gedeelte van het pijp- werk, het gehele toetsmechaniek van het hoofdwerk, het gehele re- gistermechaniek en de windlade van het hoofdwerk worden vernieuwd. Op 2 november 1856 wordt het orgel ingewijd. De tota- le kosten, excl. schilderwerk be- dragen f 2.530.

Reparatie

Ruim honderd jaar later, op 7 juli

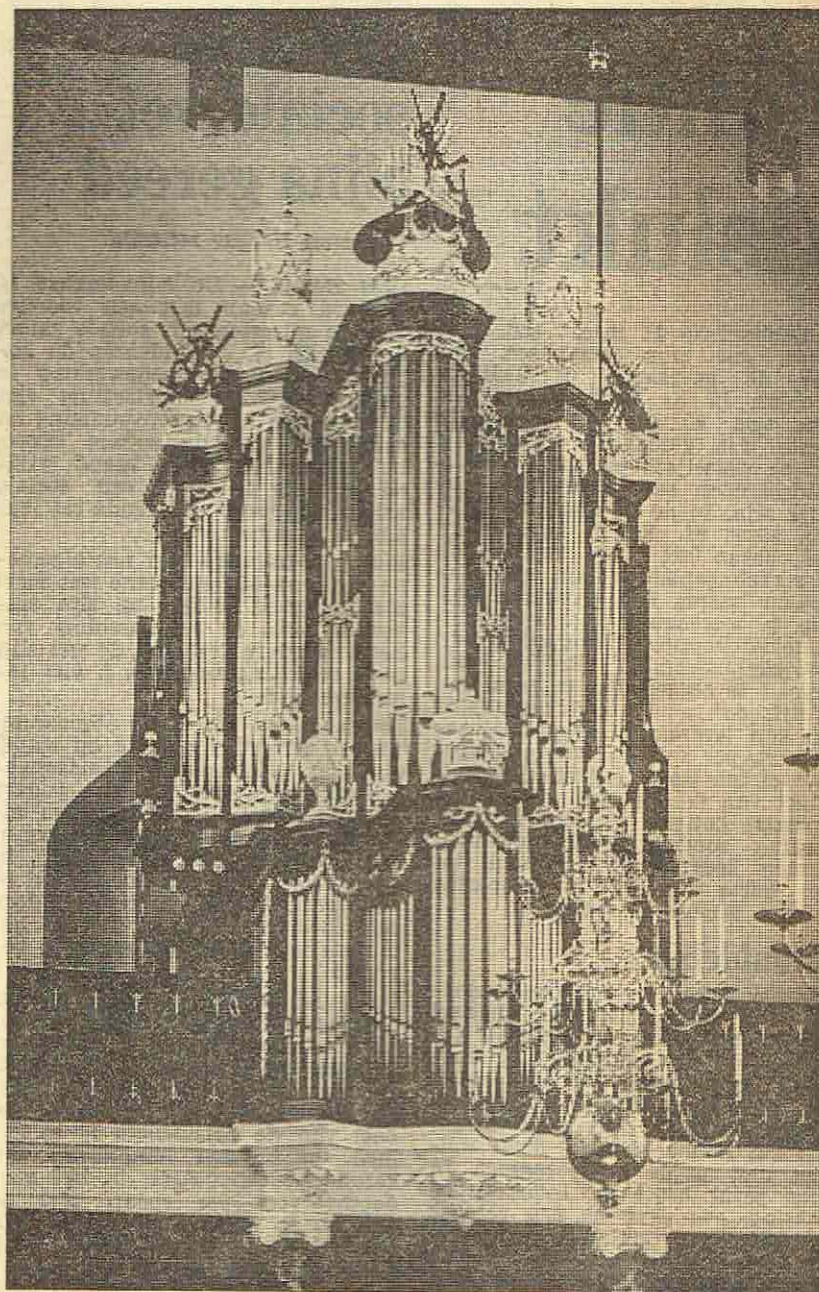
1969, wordt de kerk gesloten. Res- tauratie maakt deze sluiting noodzakelijk en men besluit te- vens, dat het orgel niet mag ach- terblijven. Rekening houdende met de door Monumentenzorg ge- stelde eisen, brengt de fa. Flen- trop te Zaandam in januari 1969 een offerte uit.

Er is zo één en ander te doen! Een kleine greep uit de opsom- ming: toets- en registermechanie- ken zullen geheel worden gerevi- seerd, de windladen zullen geheel worden gerestaureerd, aan het pijpwerk zullen slechts de hoog- nodige restauraties plaatsvinden, zoals het vervangen van eventueel vergane voeten, de frontpijpen zullen worden voorzien van nieuw bladgouw, er zal een nieuwe ven- tilator worden aangebracht. Kos- ten f 63.500. Maar ja, dat was in 1969!

Totale kosten

Nu de restauratie is uitgevoerd weet men, dat de kosten ca. f 150.000 zullen bedragen. Na af- trek van subsidie door rijk, pro- vincie en gemeente resteert voor de hervormde gemeente Loosdui- nen 'slechts' f 50.000. Organist Vincent Hildebrandt (leerlingen van Ben Fey en student in de medicijnen) is niet zo somber over dit bedrag. Hij zit boordevol plannen en zijn enthousiasme moet wel aanstekelijk werken. Concerten in de maanden juli, augustus en september, het in de verkoop brengen van folders en orgelfoto's, het aantrekken van bekende organisten enz. enz. Wat Vincent Hildebrandt betreft wordt de Abdijkerk het muzikale cen- trum van Loosduinen.

Het inwijdingsconcert op zondag 1 juni a.s. (aanvang 15 uur) zal worden voorafgegaan door een toespraak door mej. C. van Boc- kove, ouderling-kerkvoogd. Orga- nist Ben Fey en mezzo-sopraan

Het gerestaureerde orgel in de Abdijkerk te Loosduinen.

Elly Fey brengen vervolgens een programma, dat zal bestaan uit werken van Clerambault (Suite du deuxième ton), Pachelbel (Fantasie in A), Offertoire (Toccata en fuga), Telemann (Franck) en Parafraze 'A toi la gloire' (Gullmant). Elle Fey zal o.m. te beluisteren zijn in compo- sities van Schütz Hasse en Bach. De dispositie van het orgel in de

Loosduinse kerk is:
Hoofdwerk: Bourdon & vt Ge- deeld) Prestant 8 vt, Holpijp 8 vt, Octaaf 4 vt, Flut 4 vt, Quint 3 vt, Octaaf 2 vt, Mixtuu r3 sterk, Cor- net 5 sterk, Trompet 8 vt.
Rugwerk: Prestant 8 vt, Bourdon 8 vt, Octaaf 4 vt, Fluit 4 vt, Roerquint 3 vt, Gemshoorn 2 vt, Gamba 8 vt, Dulciaan 8 vt, Tre- mulant.

ZONDAG 1 JUNI A.S.
INWIJDINGSKONCERT

VAN HET

GERESTAUREERDE
ORGEL

IN DE ABDIJKERK

TE LOOSDUINEN

door

BEN FEY orgel
ELLY mezzo sopraan

Aanvang 15 uur

Toegang Gratis

DISPOSITIE VAN HET GERESTAUREERDE ORGEL

- 1780 - bovenwerk J.REICHNER
1791 - rugwerk J.REICHNER
1856 - renovatie fa.BATZ
1975 - restauratie D.A.FLENTROP

hoofdwerk

bourdon 16' a)
prestant 8'
holpijp 8'
octaaf 4'
fluit 4'
quint 3'
octaaf 2'
mixtuur III
cornet V
trompet 8' b)

rugwerk

bourdon 8'
fluit 4'
gemshoorn 2'
prestant 8'
octaaf 4'
roerquint 3'
gamba 8'
dulciaan 8' b)
tremulant

pedaal: aangehangen (C-d)

- a) gedeeld: C-f/C-f''
b) gedeeld: basc/disc.

K O N C E R T

ter gelegenheid van
de officiële inwijding

van het

GERESTAUREERDE ORGEL

IN DE

ABDIJKERK TE LOOSDUINEN

door BEN FEY - orgel

en ELLY FEY - mezzosopraan

aanvang 15.00 uur toegang gratis

P R O G

OPENING door Mej.C. van Bochove,ouderlin

1. Uit "Suite du deuxième ton"
plein jeu-duo-trio-caprice
(orgel)
2. Kleines geistliches Konzert "Bringt her dem Herren"
(zang en orgel)
3. Toccata en fuga in C
(orgel)
4. Geistliche Lieder: -Befiehl du deine
-Du meine Seele s
(zang en orgel)
5. Fantasie in A
(orgel)
6. Voorspelen met koraal: -Liebster Jesu
-Wachet auf,r
(zang en orgel)
7. Offertoire in A
(orgel)
8. Een nieuw lied voor de Heer
(zang en orgel)
9. Parafrase over "A toi la gloire"
(orgel)

Teksten van de liederen
te zingen door
ELLY FEY - mezzo sopraan

HEINRICH SCHÜTZ

"Bringt her dem Herren"
(Psalm 29 : 1 en 2)

Bringt her dem Herren,
ihr Gewaltigen, Ehre und Stärke. Alleluja!
Bringt her dem Herren Ehre seines Namens,
betet an den Herren im heiligen Schmuck. Alleluja!
Alle Lande beten dich an und lobsingende dir,
Lobsingen deine Namen. Alleluja!

NICOLAUS HASSE

"Befiehl du deine Wege"
(tekst: Paul Gerhardt)

1. Befiehl du deine Wege,
und was dein Herze kränkt,
der allertreusten Pflege des,
der den Himmel lenkt:
der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden,
da dein Fusz gehen kann.
2. Dem Herren muszt du trauen,
wenn dir's soll wohl ergehn;
auf sein Werk muszt du schauen,
wenn dein Werk soll bestehn.
Mit Sorgen und mit Grämen,
und mit selbsteigner Pein,
lässt Gott ihm gar nichts nehmen,
es musz erbeten sein.
3. Ihn, Ihn, lasz tun und walten,
er ist ein weiser Fürst,
und wird sich so verhalten,
dass du dich wundern wirst,
wenn er, wie ihm gebühret,
mit wunderbarem Rat
das Werk hinausgeführt,
das dich bekümmert hat.

"Du meine Seele singe"
(tekst: Paul Gerhardt)

1. Du meine Seele singe,
wohlauf und singe schön
dem, welchem alle Dinge,
zu Dienst und Willen stehn.
Ich will den Herren droben
hier preisen auf der Erd,
ich will ihn herzlich loben,
so lang ich leben werd.
2. Ach ich bin viel zu wenig,
zu rühmen seinen Ruhm:
der Herr allein ist König,
ich eine welke Blum.
Jedoch weil ich gehöre
gen Zion in sein Zelt,
ist's billig, dasz ich ehre
sein Lob für aller Welt.

J.S. BACH

"Liebste Jesu wir sind hier"

1. Liebster Jesu wir sind hier,
dich und dein Wort anzuhören,
Lenke Sinnen und Begier
auf die süßen Himmelslehren.
Dasz die Herzen von der Erden,
ganz zu dir gezogen werden.
2. Unser Wissen und Verstand
ist mit Finsternis verhüllet,
wo nicht deines Geistes Hand
uns mit hellem Licht erfüllet,
Gutes denken, tun und dichten
muszt du selbst in uns verrichten.
3. O, du Glanz der Herrlichkeit,
Licht vom Licht, aus Gott geboren;
mach uns allesamt bereit,
Öffne Herzen, Mund und Ohren,
unser Bitten, Flehn und Singen
lasz, Herr Jesu, wohl gelingen.

"Wachet auf ruft uns die Stimme"

1. "Wachet auf" ruft uns die Stimme
der Wachter sehr hoch auf der Zinne,
"Wach auf du Stadt Jerusalem!"
"Mitternacht heiszt diese Stunde",
sie rufen uns mit hellem Munde:
"Wo seid ihr klugen Jungfrauen?"
"Wohlauf, der Bräutigam kommt,
steht auf die Lampen nehmt!"
"Halleluja! Macht euch bereit
zu der Hochzeit,"
"ihr müsset ihm entgegen gehn!"
2. Gloria sei dir gesungen,
mit Menschen und mit Engelzungen,
mit Harfen und mit Zimbeln schön.
Von zwölf Perlen sind die Tore,
an deiner Stadt wir stehn im Chore,
der Engel hoch um deiner Thron.
Kein Aug hat je gespürt,
kein Ohr hat mehr gehört
solche Freude. Des jauchzen wir
und singen dir
das Halleluja für und für.

BEN FEY

"Een nieuw Lied voor den Heer"
(Fragment uit "Psalm"
van Michel v.d. Plas)

Een nieuw lied voor den Heer,
die van ieder nieuw lied
het ontstaan en de maker is,
die het vöörzingt
in water en woud en in riet,
in de steeg en de vensternis.
Een nieuw lied voor den Heer,
een nieuw lied voor den Heer,

Enkele notities over komponisten en registratie

LOUIS-NICOLAS CLEMBEAULT was organist o.a. van de St.Sulpice te Parijs. Komponeerde behalve orgelwerken ook solokantates.

registratie: (plein jeu) HW:bourdon 16', holp 8',
prest 8', octaaf 4' en 2', quint 3', mixtuur, koppel
RW:bourdon 8', fluit 4', gemshoorn 2', roerquint 3'.
(duo) HW holpijp 8', octaaf 2'

RW bourd. 8', roerquint 3', gemshoorn 2'
(trio) HW holp 8', fluit 4'

HW dulciaan 8', fluit 4'
(caprice) HW prest 8', holp 8', octaaf 4'/2', quint 3'
mixtuur, trompet, koppel - RW bourdon 8', prest 8',
octaaf 4', gemsh 2', fluit 4', dulciaan 8'.

HEINRICH SCHUTZ studeerde muziek in Italië bij G. Gabrieli. Hij bracht de protestantse muziek tot bijzondere uitdruktingskracht. Schreef ook muziekdramatische werken, die echter door branden zijn vernietigd.

JOHANN BACHLEBEL was organist van de St.Sebalduskerk te Nuremberg. Hij had een groot aantal leerlingen; hij vormt de schakel tussen de italiaans getinte orgelkunst van Zuidduitsland en de Noordduitse school die teruggaat op Sweelinck.

registratie: HW prestant 8', octaaf 4', octaaf 2'
RW bourdon 8', fluit 4', gemshoorn 2'

NICOLAUS HASSÉ was + 1550 organist te Rostock, waar hij in 1556 en 1558 een reeks dansen voor strikinstrumenten uitgaaf.

GEORG PHILIPP TELEMANN werkte o.a. in Hamburg. Zijn roem was in die tijd zeer groot, later raakte hij in vergetelheid ten gunste van J.S.Bach. Hij was geen geniaal komponist, toch is zijn muziek historisch en esthetisch van veel waarde. Hij reisde veel naar andere landen.

JOHANN SEBASTIAN BACH's leven sneelde zich af in de steden en aan de hoven van Thüringen en Saksen. Hij staat op een beslissende keerpunt in de geschiedenis der toonkunst en in de ontwikkeling van het Europese geestelijk leven. In hem vindt de muziekkunst der Barok z'n hoogtepunt.

registratie: (Liebster Jesu) HW bourd 16', holp 8'

RW bourd 8', fluit 4', roerquint 3'

(Wachet auf) HW bourdon 16', holpijp 8'

RW dulciaan 8', fluit 4'

CESAR FRANCK was organist aan de St. Clothilde te Parijs en leraar aan het konservatorium. Hij werd door kollega's verquind, maar door leerlingen aanbeden. Hij was de belangrijkste Frans-romantische orgelkomponist.

ALEXANDRE GUILLMANT was een beroemd concertorganist, ook in Engeland, Amerika, Italië en Rusland. Hij was organist aan de St. Trinité te Parijs.

BEN FEY studeerde orgel, piano en koördirectie aan het Kon. Konservatorium te den-Haag. Behaalde in 1970 als leerling van Adriaan Engels de Prix d'Excellence voor orgel. Geeft concerten in binnen- en buitenland en voor de WURY-radio. Komponeert vokale werken en orgelmuziek. Was van 1961 tot 1969 organist van de toenmalig geheten Dorpskerk te Loosduinen. Thans sinds 1971 kantor-organist van de Houtrustkerk te den-Haag.

ELLY FEY volgt zanglessen bij Ank Beinders, en maakt deel uit van het Haags Vokaal Vrouwenensemble o.l.v. Arthur Orobio de Castro.

P R O G A M M A - W I J Z I G I N G

ivm stemin-dispositie van Elly Fey, moet haar
aandeel in het programma helaas komen te vervallen.

Het gewijzigde programma ziet er nu als volgt uit:

OPENING.

SAMENZANG: psalm 150: 1 en 2

Looft God, looft Hem overal	Hef, bazuin, uw gouden stem,
Looft de Koning van 't heelal	harp en fluit, verheerlijkt Hem!
om zijn wonderbare macht,	Cithar, cimbel, tamboerijn,
om de heerlijkheid en kracht	laat uw maat de maatslag zijn
van zijn naam en eeuwig wezen.	van Gods ongemeten wezen,
Looft de daden, groot en goed,	opdat zinge al wat leeft,
die Hij triomferend doet.	juiche al wat adem heeft
Hem zij eer, Hij zij geprezen.	tot Gods eer. Hij zij geprezen.

KORTE TOESPRAAK door J.A. Steketee, directeur van FLENTROP
OREGELBOUW B.V.

1. ongewijzigd	
2. Echofantasie in d	J.P. SWEELINCK
3. ongewijzigd	
4. Koraalvariaties over "Jesu meine Freude"	JOH.G. WALTHER
5. ongewijzigd	
6. ongewijzigd (zonder koralen)	
7. ongewijzigd	
8. Sonate in c	F. MENDELSSOHN
grave-adagio-allegro maestoso e vivace-fuga	
9. ongewijzigd	

Abdijkerkorgel ingewijd

door RENÉ FRANK

Een historische molen, vlak bij een dertiende eeuwse, in zes jaar tijds bijzonder fraai gerestoreerde Abdijkerk — compleet met herontdekte kloostergang —, is een der blikvangers van oud Loosduinen, dat evenwel door tal van bonte bouwsels van ongelijke grootte driftig blijkt te worden in- en volgebouwd.

En in die Abdijkerk, die zondagmiddag beslist te klein was voor de vele belangstellenden, een eveneens prachtig gerenoveerd achttiende-eeuwse Reichner-orgel, waarvan het front alleen al een kerkgang waard zou zijn. Maar zoals de firma Flen-trop de achttien sprekende stemmen weer heeft weten te rangschikken, in de geest zoals Bätz dat ruim een eeuw geleden deed, is dit orgel tevens een muzikale en in de toekomst zeker ook concertante aanwinst voor muziekminnend Den Haag. En dat gelukkig juist in een wijk, waar men elders in een kerk meende met een elektronisch paneel te kunnen volstaan!

De vaste organist van de Abdijkerk, Vincent Hildebrandt, zal er blij mee zijn. Gisteren luisterde ook hij vooralsnog naar de organist van de Houtrustkerk, Ben Fey, die in de zestiger jaren acht jaar vaste bespeler van de Abdijkerk was en wiens voorname wijze van ingetogen en toch tot de compositorische kern doordringend musiceren meervoudig bleek in een suite van Clérambault, in een Echofantasie van Sweelinck — fraaie afwisseling van spel en tegenspel —, alsook in werken van Pachelbel, Bach, Telemann en Franck.

Waardevol kleingood, met aansluitend een gelukkig niet gero-mantiseerde Tweede Sonate van Mendelssohn en een feestelijke parafrase over Guilmants „A toi la gloire“. Want tenslotte was het een feestelijk inwijdingsconcert, waarop de mezzosopraan Elly Fey helaas wegens ziekte verhinderd was vocale medewerking te verlenen.

Vaderland
2 juni 1975

Orgel Abdijkerk: kostelijk

LOOSDUINEN — Het kleinste plaatsje in de Abdijkerk was zon dagmiddag benut om de overweldigende belangstelling voor de officiële inwijding van het gerestaureerde orgel te kunnen verwerken. Terecht gewaagde mej. C. van Bochove, ouderling-kerkvoogd, van een feestelijk uur, omdat de restauratie van dit prachtige kerkgebouw eerst nu geheel voltooid is.

In de toespraak door de heer J. A. Steketee van de fa. Flentrop werden enige mogelijkheden van het in 1780 door Reichner gebouwde orgel gedemonstreerd. Hoe groot die mogelijkheden van dit op zich toch beperkte twee klaviers-instrument zijn werd duidelijk in het programma dat Ben Fey ten gehore bracht. Helaas moest Elly Fey van medewerking afzien, doch als geluk bij een ongeluk kon men nu alle aandacht aan het orgel schenken. Ben Fey, voorganger en leraar van de huidige organist Vincent Hildebrandt, toonde in zijn keuze aan dat de f 150.000 aan een goed object zijn besteed. Reeds in de suite

van Clerambault beluisterde men een heldere, toonrijke klank, noch nasaal noch scherp, licht aanspreekbaar, stabiel en zeer welluidend. Bij de overige werken, resp. van Sweelinck, Pachelbel, Walther, Telemann, Bach, Franck, Mendelssohn en Guilmant werd duidelijk, dat barok en romantiek zich bij dit instrument thuis voelen. Een hedendaagse compositie had bij deze veelzijdigheid niet misstaan, ook daartoe moet deze dispositie zich lenen.

Deze restauratie — geen reconstructie — is een gelukwens waard. De gemeente kan zich bij haar zang gesteund weten door een orgel dat de kwaliteiten bezit tot vroegdevol zingen te noden. De Haagse-Loosduinse orgelliefhebbers zijn verrijkt met een instrument, dat een bescheiden doch eervolle plaats kan innemen in de rij van concert-orgels. De te verwachten concertenserie zal dank zij dit kostelijk instrument ongetwijfeld veel belangstelling gaan trekken.

ADR. HAGER

Trouw 3/6/75

Loosduinen is een fraai monument rijker geworden

Op 2 november 1856 werd het door Bätz gerenoveerde orgel van de Loosduinse Abdijkerk ingewijd. De geschiedenis vermeldt niet hoe groot de belangstelling voor deze plechtigheid is geweest. Een feit is, dat in de kerk gistermiddag bij de officiële inwijding van het door de fa. Flentrop gerestaureerde orgel geen plaats onbezet was. Een feestelijke bijeenkomst, omdat eerst nu kerk en orgel een schitterend geheel vormen. Loosduinen is in het monumentjaar een glorieus monument rijker geworden.

Ben Fey bespeelde op deze middag het uit 1780 stammende instrument in een programma, dat door ziekte van de mezzosopraan Elly Fey gewijzigd was en

dat bestond uit voornamelijk orgelwerkjes van korte duur. Naast de suite van Clerambault en de sonate in c van Mendelssohn o.a. de Echofantasie van Sweelinck, Bach-koraalvoorspelen, Offertoire van Franck en "A toi la gloire" van Guilmant. Helaas ontbrak een hedendaags werk.

Flentrop heeft eer van zijn werk! Het instrument bleek zich gewillig te lenen voor zowel barok als romantiek, het beschikt over een heldere, stralende en ook in het volle werk welluidende klank. Voor een dergelijk 2-klaviersorgel zijn de dispositie-mogelijkheden verrassend groot en het ligt dan ook voor de hand, dat de komende orgelconcerten veel luistergenoeven zullen verschaffen. A.H.

Binnenhof
2/6/75

Luisterrijk orgel

Te vaak komt het voor dat bij de restauratie van een kerk het orgel in een verwaarloosde staat blijft of door enkele noodmaatregelen niet wezenlijk verbeterd.

Zo is het gelukkig niet gegaan bij de restauratie van de Loosduinse Abdijkerk. De prominente orgelmakersfirma Flentrop heeft zich mogen ontfemen over het oude instrument dat in 1780 door J. Reichner is gebouwd en in 1856 grondig is gerenoveerd door de firma Bätz. Zondag tijdens het concert na de ingebruikneming kon men constateren wat het resultaat is van het streven van Flentrop om het werk van Bätz in ere te herstellen.

Het fraaie uiterlijk met bruin als dominerende kleur tussen de pijpen had men al eerder kunnen bewonderen.

Voor de bespeling door Ben Fey, die van 1961 tot 1969 organist was van deze kerk, was de belangstelling bijzonder groot. Fey heeft de kwaliteiten van het orgel voortreffelijk doen uitkomen in een veelzijdig programma dat zich chronologisch van Sweelinck tot Guilmant uitstrekte.

Dat het orgel gezien de dispositie en de combinatie Bätz-Flentrop in het bijzonder geëigend zou zijn voor de barok was wel te

verwachten. Men kon horen dat zowel de klankwereld van de Franse als die van de Duitse barok binnen de mogelijkheden van dit orgel optimaal te realiseren zijn.

Dat ging aan de hand van composities van enerzijds Clerambault en anderzijds Pachelbel, Walther, Telemann en Bach. De afdeling Romantiek was op dit programma vertegenwoordigd door Franck, Mendelssohn en Guilmant.

Het aandeel van de aanvankelijk aangekondigde mezzosopraan Elly Fey was komen te vervallen wegens wat in de programmatoelichting werd omschreven als een stem-indispositie.

In een korte toespraak zei de heer J. A. Steketee, directeur van Flentrop Orgelbouw dat financiële beperkingen bij de opdrachtgevers er helaas toe hadden geleid dat het orgel in plaats van een vrij pedaal een aangehangen pedaal heeft gekregen. De totale kosten van de restauratie van dit orgel zijn opgelopen tot ongeveer 150 duizend gulden.

Haagsche Courant; 2 juni 1975

ORDE VAN DIENST

bij de ingebruikneming van de
GERESTAUREERDE ABDIJKERK
te 's-Gravenhage-Loosduinen
op

VRIJDAG 9 APRIL 1976 om 7.30 uur n.m.

VOORGANGER: Ds. Ph. L. Krijger
ORGANIST: Vincent Hildebrandt
KOOR: ABDIJKOOR o.l.v. mevrouw Tilly Jonker - Vrugt

OVERDRACHT VAN HET KERKGEBOUW

Orgelspel: a) Suite du second ton Jean Adam Guillain.
b) Toccata en fuga over Psalm 150 Adr. C. Schuurman.

Welkomstwoord namens de Wijkkerkvoogdij

Zingen: "Zomaar een dak" Huub Oosterhuis.

Zomaar een dak boven wat hoofden
deur die naar stilte openstaat.
Muren van huid, ramen als ogen
speurend naar hoop en dageraad.
Huis dat een levend lichaam wordt
als wij er binnengaan
om recht voor God te staan.

Woorden van ver, vallende sterren,
vonken verleden hier gezaaid.
Namen voor Hem, dromen, signalen
diep uit de wereld aangewaaid.
Monden van aarde horen en zien,
onthouden, spreken voort
Gods vrij en lichtend woord.

Tafel van Eén, brood om te weten
dat wij elkaar gegeven zijn.
Wonder van God, mensen in vrede,
oud en vergeten nieuw geheim.
Breken en delen, zijn wat niet kan,
doen wat ondenkbaar is,
dood en verrijzenis.

Overdracht en aanvaarding van het kerkgebouw

Koor: "Lof zij den Heer". Melodie Stralsund 1665

INGEBRUIKNEMING VAN HET KERKGEBOUW

Plaatsing van het doopbekken.

Twee kinderen dragen het doopbekken binnen en zetten dat op zijn plaats.
Eén der kinderen leest: Mattheus 28 : 19

Zingen: Gezang 318 : 1, 2, 3 en 4

1

Hoe goed, o Heer, is 't hier te zijn,
bij woord en water, brood en wijn,
waar alles ons een dag voorspelt
dat hel en dood zijn neergeveld.

2

Ons leven zal geborgen zijn
en eenmaal zal het morgen zijn,
als helder licht ons overstraalt;
een Davidsster die nooit meer daalt.

Plaatsing van broodschaal en beker.

Twee diakenen brengen broodschaal en beker binnen en zetten die op hun plaats.
Eén diaken leest: Marcus 14 : 22 - 25

Zingen: Gezang 318 : 5 en 6

5

Gij doet ons reizen door de tijd,
verbonden in saamhorigheid,
in vreugde en verwondering,
in hoop en liefde onderling.

3

Hier staan wij waar uw stem weerklinkt
en 't eerste licht in duister blinkt
dat scheiding maakte tussen nacht
en morgenstond - het leven wacht.

4

O Heer, wij leven totterdood -
Gij roept ons uit de moederschoot
om ongehinderd op te staan
en naar 't beloofde land te gaan.

6

Heb dank, dat Gij aanvaarden wilt
wat hier een mens van de aarde tilt:
een oogst, een dienst van offerand.
Wij geven 't U uit uwe hand!

Plaatsing van de kanselbijbel.

Een ouderling draagt de bijbel op de kansel, legt die op haar plaats en leest:
Lukas 4 : 16 - 19

Zingen: Gezang 318 : 7, 8, 9 en 10

7

Gij Geest die woorden leven doet
zodat ons oor het woord ontmoet
waarmee Gij roept wat nog niet is,
uw toekomst, uw geschiedenis,-

8

ontsteek uw licht in onze geest,
zodat ons hart verwondert leest
wat nog voor 't oog verborgen ligt
in uw bereik, in uw gezicht;

9

en als wij treden in de kring
rondom uw heil en zegening,
verenig ons en maak ons vrij
van dood en schuld en slavernij!

10

Geloofd zij God die eeuwig leeft.
Geloofd Hij die zijn leven geeft!
Geloofd Hij die ons leven doet:
één lichaam uit één vlees en bloed.

TOESPRAKEN

Koor: "Jubilate Deo"

Klokgelui

De kerkklok luidt als overgang naar de inwijdingsdienst.

INWIJDINGSDIENST

Votum en Groet

Zingen: Gezang 319 : 1, 2, 3, 4 en 5

1

Looft God, die zegent al wat leeft,
der heemlen Heer is Hij,
die tussen ons zijn woning heeft,
Die ver is, is nabij.

2

Looft God, Hij stuurt het schip der kerk,
dat naar de morgen vaart.
Hij is de hartslog van ons werk,
Hij houdt het welbewaard.

3

Looft God, zijn vinger wijst ons aan,
een toren in de tijd,
dat het ten hemel toe moet gaan,
en gaat in eeuwigheid.

4

Looft God, want Hij spreekt onze taal,
Hij troont op onze lof.
In woord en doop en avondmaal
houdt Hij bij ons zijn hof.

5

Looft God, die ons aan tafel vraagt,
loof bruid, uw Bruidegom.
Ik loof U die mijn leven draagt,
o lieve God, ik kom.

Gebed

Schriftlezing(en)

Zingen: Gezang 321 : 1, 2 en 3

1

O Vader die uw woning sticht
hoog in het ontoegankelijk licht,
geeft onze hand de zekerheid
om in de ontrouw van de tijd
een huis te bouwen dat gewaagt
van uw geduld dat alles draagt.

2

O Christus die met al ons leed
het ware heiligdom betreedt,
Gij, grondsteen, door Godzelf gelegd,
van het gebouw van liefde en recht,
bouwoffer dat aan God behaagt,
wees fundament dat alles draagt.

3

O Geest, Gij mortel van Gods kerk,
hoe ijdel is ons metselwerk,
hoe pover is het offer dat
wij dragen naar de nieuwe stad,
voeg onze harten thans tesaam,
een heilig huis voor Christus' naam.

Prediking

Orgelspel - Magnificat "Meine Seele erhebt den Herrn"

J. S. Bach.

Dienst der gebeden:- dankgebed

- voorbeden
- stil gebed
- gebed des Heren.

Zingen: Psalm 150 : 1 en 2

1

Looft God, looft Hem overal.
Looft de Koning van 't heelal
om zijn wonderbare macht,
om de heerlijkheid en kracht
van zijn naam en eeuwig wezen.
Looft de daden, groot en goed,
die Hij triomferend doet.
Hem zij eer, Hij zij geprezen.

2

Hef, bazuin, uw gouden stem,
harp en fluit, verheerlijkt Hem!
Cithar, cimbél, tamboerijn,
laat uw maat de maatslag zijn
van Gods ongemeten wezen,
opdat zinge al wat leeft,
juiche al wat adem heeft
tot Gods eer, Hij zij geprezen.

Zegen

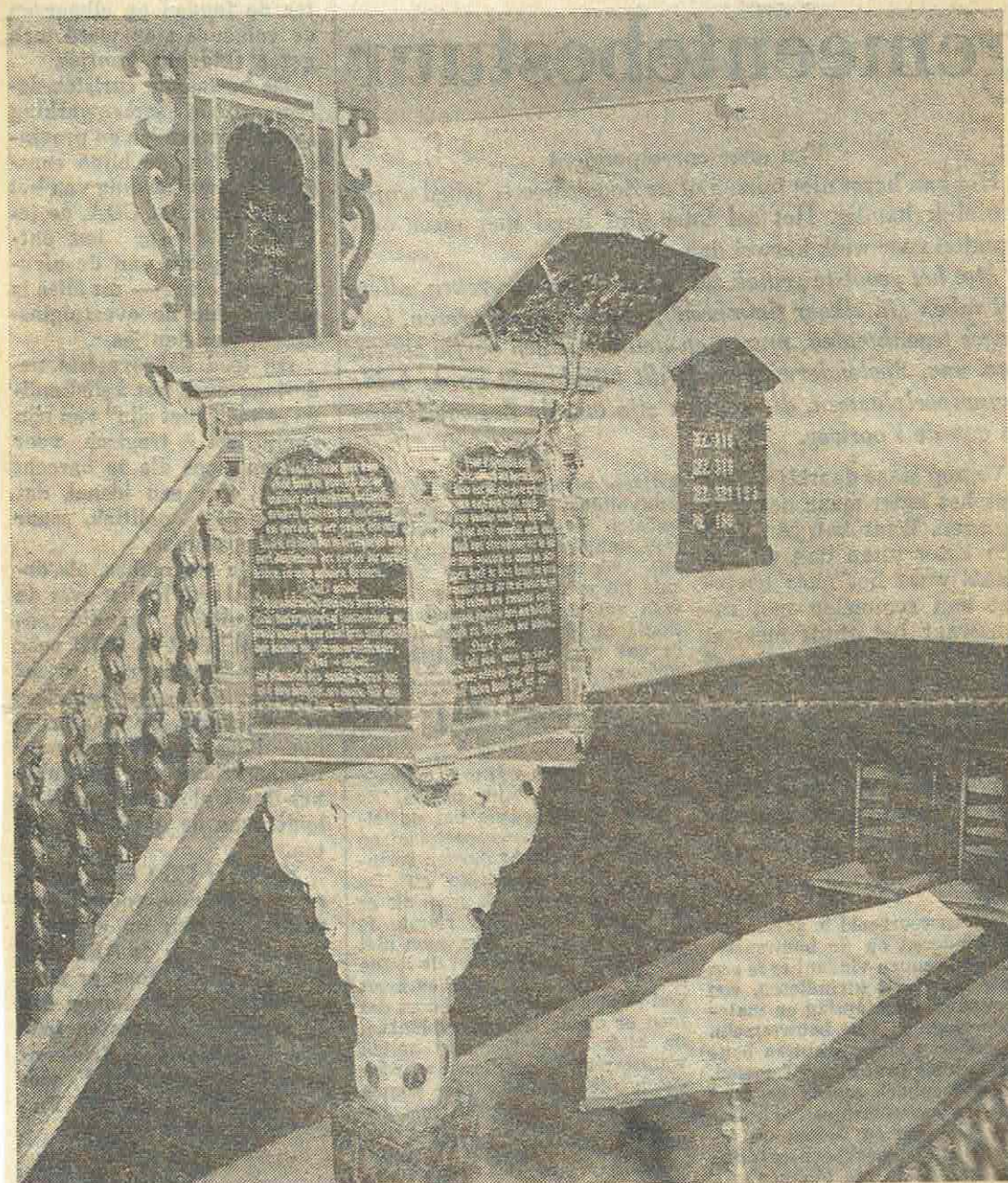
Orgelspel - Fantasia en Fuga in g kl. t.

J. S. Bach.

De kollekte bij de uitgang is bestemd voor de restauratie van de ABDIJKERK.

In de Kloostergang hebt U gelegenheid de architect en de vertegenwoordigers van de gemeente geluk te wensen, waarna U in het gemeentecentrum iets kunt gebruiken.

Loosduinen heeft oudste kerk van Den Haag

● De kansel in de Abdijskerk, een meesterwerk van restauratie kunst.

Van een onzer verslaggevers

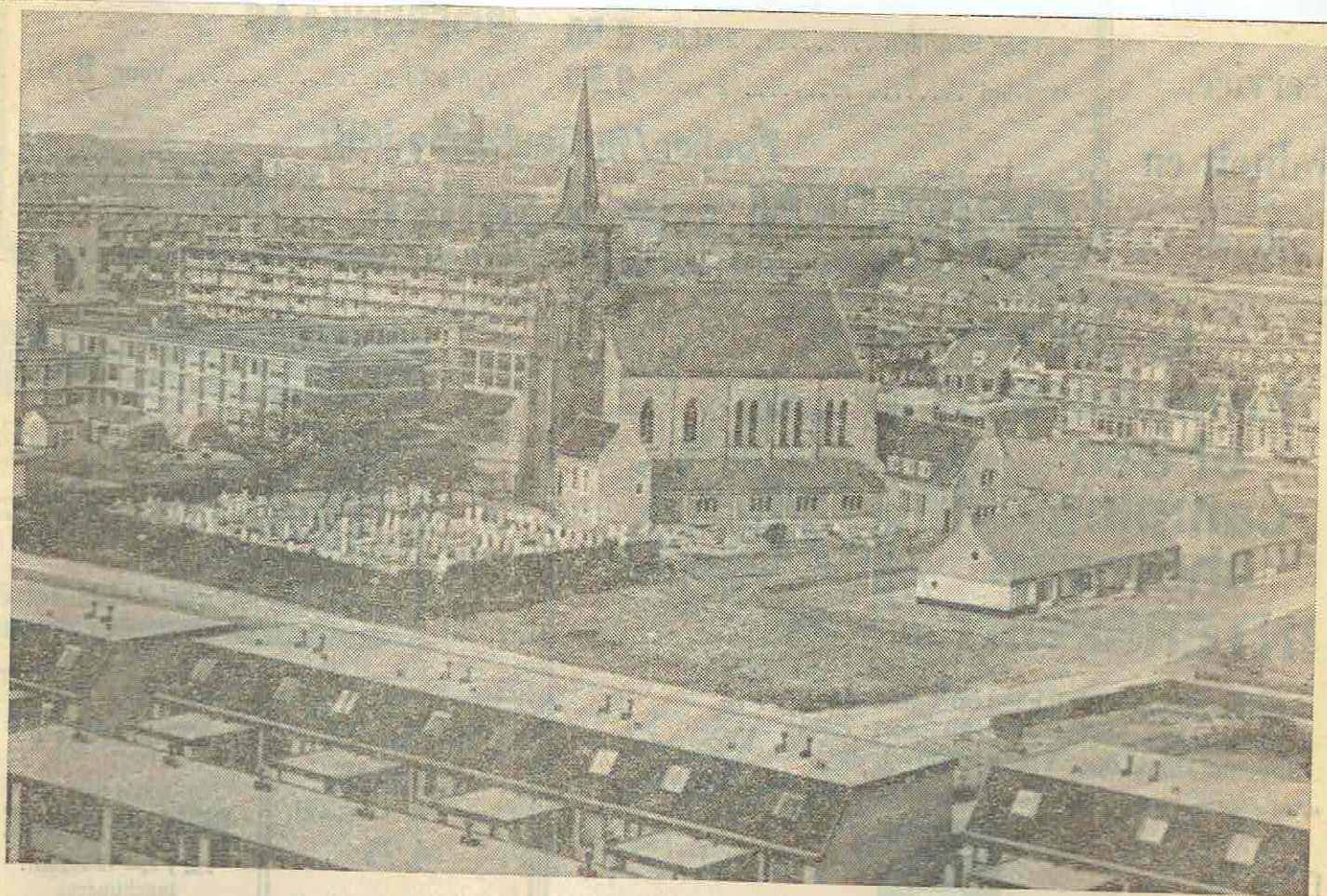
Een historisch gebouw, daterend uit de vroege middeleeuwen, werd vorige week opnieuw in gebruik genomen. Na zes jaar officieel niet voor de eredienst te zijn gebruikt maar wel grondig te zijn gerestaureerd, heeft ds. Ph. L. Krijger de Abdijskerk van Loosduinen opnieuw ingewijd.

Hij gebruikte daarvoor de woorden uit Jesaja 38:6, waarin een kreupels door de werking van de heilige geest weer „kan springen als een hert“.

In 1780, toen de kerk werd toegewezen aan de burgers Van Eyk en Duynen en Loosduinen, kwam ook het fraaie Bätzorgel gereed, dat nu op de monumentenlijst

hangen drie prachtige kaarsen-kroonluchters. De uit de tweede helft van de zestiende eeuw daterende kansel is eveneens in oude luister hersteld en opnieuw beschilderd.

De totale restauratiekosten liggen iets boven de twee miljoen gulden, en daarvan heeft de wijkgemeente Abdijskerk twee ton opgebracht.

O, trotse Abdijkerk, wat ben je weer mooi...

★ TROTS, dat mogen wij zeker zeggen! Ja... uit de betonnen hoogbouw van Kraayenstein. Drie maal bijna geheel verwoest, maar toch weer Eeuwenoude architectuur opklimmend tegen moderne hoogbouw. Applaus voor de nauwkeurig statig opereind, de Abdijkerk het oudste bouw- uitgevoerde Haagse stedenbouw. De kerk werd werk van Den Haag, daar kan de Loosduiner toch zaterdag jl. weer officieel in gebruik genomen. wel een tikje trots op zijn, het is dan ook een heel bezit. Nog statiger lijkt de kerk gezien van- U leest dit op pagina 3.

Loosduinse Krant
14 april 1976

Totale kosten 2,1 miljoen **ABDIJKERK OFFICIEEL IN GEBRUIK GENOMEN**

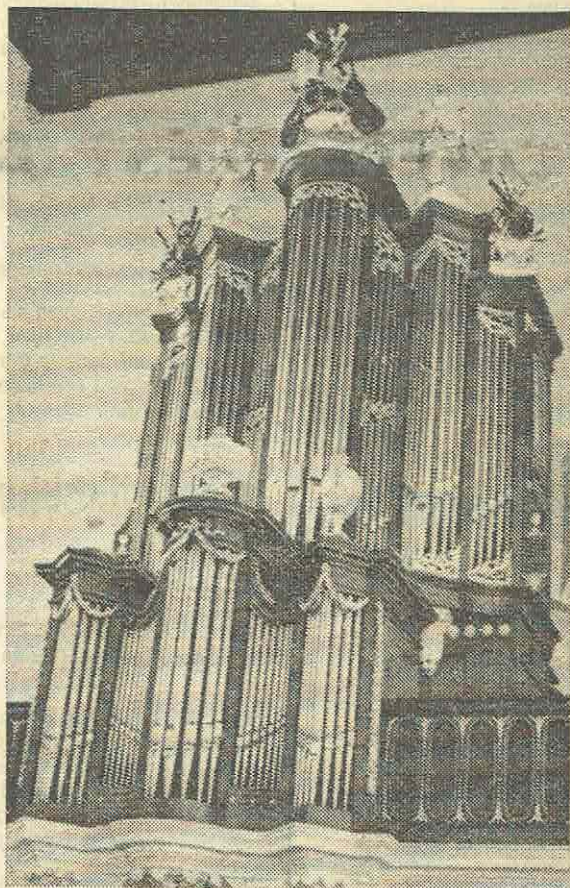
Hervormde Gemeente heeft grootse plannen

Loosduinen kan zich verheugen. Zaterdag jl. 10 april werd de oudste kerk en tevens het oudste bouwwerk van geheel Den Haag, de Abdijkerk, weer officieel in gebruik genomen. Een heugelijk feit dat gepaard ging met enige ceremonie door broodschaal en beker als avondmaal, de kerk binnen te dragen. Daarna volgde de inwijding door het avond gebed. Zo heeft de Centrale gemeente de kerk overgedragen aan de wijkgemeente.

Tevens werd zaterdag vanaf 14.30 uur openhuis gehouden waarbij iedere Loosduiner in alle rust het fraaie en vooral intieme interieur van de kerk in ogenschouw kon nemen. Er werden dia's vertoond terwijl de organist Ben Fev en Folkert Grondsma he prachtige orgel lieten klinken.

De gerestaureerde kerk zal tevens vijf orgelconcerten organiseren welke worden gehouden bij kaarslicht op telkens de tweede Vrijdagavond van de maand te beginnen op 14 mei a.s. Deze concerten zijn in handen van de nieuw opgerichte „werkgroep kerkmuziek“. De kerk die geheel onder monumentenzorg valt werd gebouwd in de twaalfde eeuw en is al vaker gerestaureerd. De eerste keer was dat in 1500 en daarna nogmaals in 1791. Na een grote brand stonden toen alleen de noorder en de zuidermuur nog overeind. Op 13 juli 1969 heeft de Gemeente het kerkje verlaten om de restaurateurs in steun met de Gemeente de vrije hand te laten aan alle bouwvalligheid. In 1974 werd het bouwwerk officieus ingebruik genomen. De preekstoel het orgel en de kloostergang werden geheel gerestaureerd. Vooral de heringebruik genomen. De preekstoel, 't orgel en de kloos-L. Krijger erg ter harte. Daar lagen nog velen onder begraven die allen geïdentificeerd moesten worden en met toestemming van de familie herbegraven dienden te worden.

Het orgel dateert uit 1780 en werd gebouwd door de

★ *Het schitterende orgel van de Abdijkerk, gebouwd in 1780 door J. Reichner, heeft een centrale plaats in de eeuwenoude kerk.*

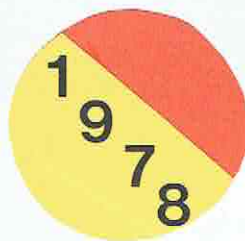

Haagse orgelbouwer J. Reichner. Ook de zeer oude preekstoel gaf de verrassing voor menig restaurateur. Onder de eeuwen oude verflaag zat een fraaie tekst die geheel intact naar voren werd gehaald. De totale kosten van deze jongste restauratie bedragen 2,1 miljoen. Hier van is tien procent door de gemeente leden bijeen gebracht en werd zes ton bij de bank geleend. De twee bazaars leverden de kerk 65.000 op. De Hervormde gemeente is bijzonder trots op haar kerk en zal deze plaats intensief gaan gebruiken voor velerlei activiteiten.

De serie orgelconcerten zal in herfst en winter gevolgd worden door een serie „avond-muzieken“, die een meer kerkmuzikaal karakter zal hebben. Naast orgelspel zal hierin ook een belangrijke plaats worden ingeruimd voor vokale en instrumentale solisten en koren.

Er leven voorts plannen om te komen tot regelmatig terugkerende Vespers in de Abdijkerk. Deze zullen een liturgisch en devoot karakter hebben. Heeft niet iedereen in deze jachtige en rumoerige tijd er af en toe eens behoefte aan om zich eens even in de stilte terug te trekken en zich te bezinnen? En waar zou dit beter kunnen dan in een gewijde ruimte, zoals de Abdijkerk die te bieden heeft: bovendien centraal gelegen in een nog steeds groeiende „nieuwe stad“ Loosduinen.

★ *De preekstoel is een maanden durend karwei geweest, en thans mooier dan ooit.*

REIZEN EN EXCURSIES

E-7

Zaterdag 30 september a.s.: 'ORGELTOCHT'
o.l.v. de heer Wim H. Thijssse, musicoloog, journalist

Vertrek: 9.15 uur precies per PASTEUR-bus.

Terug: ongeveer 16.00 uur.

Plaats van vertrek: naast de ingang van het
Holl. Spoorstation.

Prijs: leden f 31,50; niet-leden f 33,50 (incl. vervoer,
bijdragen orgelfondsen, verzekering, koffietafel en
vergoeding chauffeur).

Max. aantal deelnemers: 31 excl. reisleiding.

Inschrijving aan ons secretariaat mogelijk t/m
woensdag 20 september a.s.

Gezien de belangstelling voor en het succes van de
'orgeltocht' (Nootdorp, 't Woud en Dordrecht), die
het HCT zijn leden enkele jaren geleden aanbood,
is het besluit gevallen dit seizoen weer een
dergelijke tocht te organiseren. Opnieuw staat een
drietal orgels in onze omgeving op het repertoire.
Het zijn de orgels in de St Bonifatiuskerk in Rijswijk,
de Abdijkerk in Loosduinen en de Ned. Herv. Kerk
in Moordrecht.

We zullen niet nu al de bijzonderheden van deze
instrumenten vermelden. Volstaan zij erop te wijzen
dat de 16e eeuwse Abdijkerk in Loosduinen onlangs
op werkelijk rijke wijze is gerestaureerd. Het oude
orgel past er wonderwel: zowel om te zien als om
te horen.

Het bijzonder klankvolle orgel in de St Bonifatius-
kerk is kort geleden geheel gereviseerd.

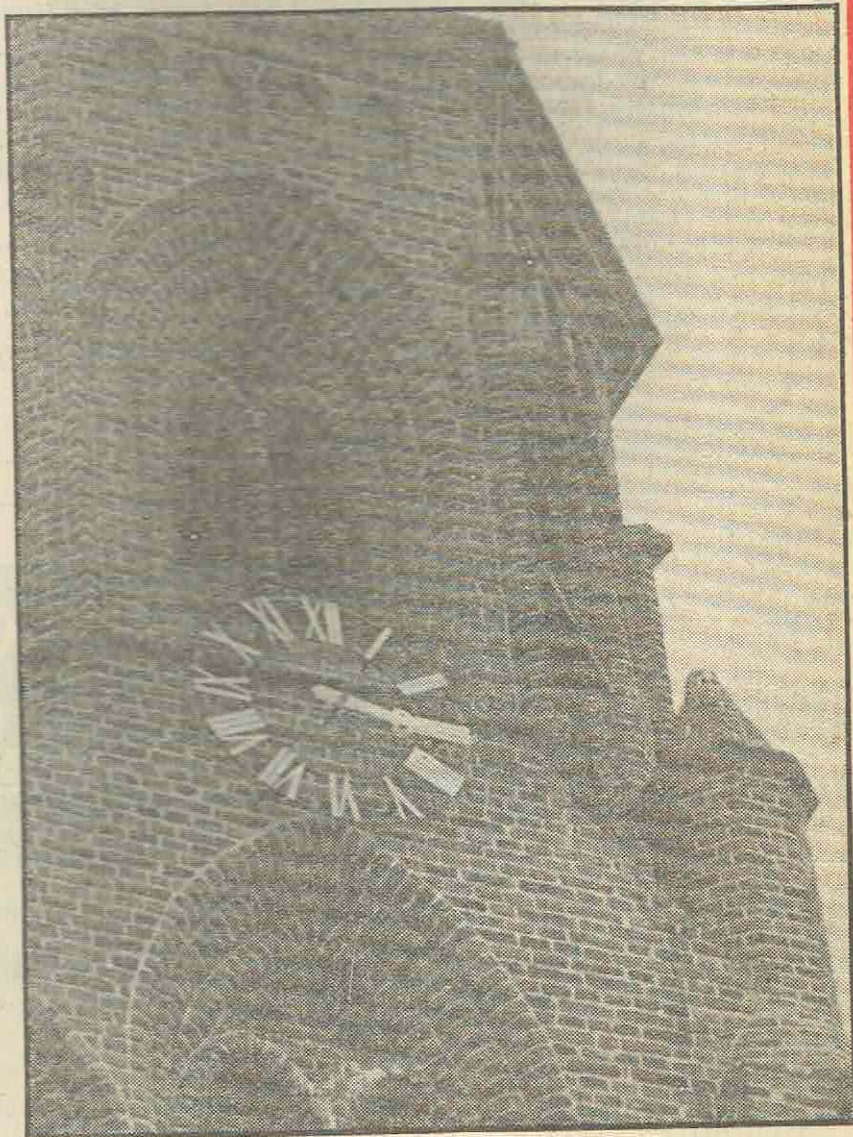
Het orgel te Moordrecht behoort bepaald tot de
freaiste instrumenten van Nederland. Daar komt nog
bij dat de orgelgaanderij zo groot is, dat alle
excursiegangers er gemakkelijk een plaats vinden
om het spel van de organist van dichtbij gade te
slaan. Wat Moordrecht betreft zal onze excursie-
leider, de heer Wim Thijssse, een kort recital geven.
Maar er is meer in Moordrecht: de excursiegangers
zal daar een verrassing wachten. Een verrassing
moet een verrassing blijven, dus...

Rijswijk en Loosduinen staan op het programma
voor de ochtenduren; voor een gezamenlijke koffie-
tafel rijden we naar 'De Gouden Leeuw' in Voor-
schoten; 's middags bezoeken wij Moordrecht.

Loosduinse Krant

Wie heeft de wijzer van de Oude Jan

Is het u ook opgevallen? De klok van de Oude Jan mist een grote wijzer. Door de een of andere reden is de wijzer naar beneden gevallen, en het vreemde is; spoorloos verdwenen. Omwonenden hebben hem 's middags nog onderaan de toren zien staan. De wijzer is ook niet afgeleverd in de kerk of bij de kosten, iemand moet hem dus mee genomen hebben. De vraag is wie? Wat moet men nu met zo'n wijzer? Soevenir misschien? Wist u overigens dat de Oude Jan voor de oorlog ook maar één wijzer had? Toch zou men graag de wijzer terug hebben. Dus eerlijke „vinder ...”

☆ Nog maar één wijzer aan de Abdijkerk ...

HERVORMD

HERVORMDE GEMEENTE
'S-GRAVENHAGE - LOOSDUINEN

LOOSDUINEN

REDACTIE-ADRES: de heer A. J. Loois, Prinses Beatrixlaan 145,
2284 AE Rijswijk, telefoon 94.76.86DRUK: Drukkerij Van der Burgh/Kleijwegt,
Loosduinse Hoofdstraat 185, Den Haag, telefoon 25.36.95

1578 JUBILEUMNUMMER 1978

VIERHONDERD JAAR GELEDEN

In 1578 kregen de Hervormden in Loosduinen hun eerste predikant. Een verzoek om een „dienaer” werd reeds in 1577 gedaan aan de Staten van Holland. De classis 's-Gravenhage wees in haar vergadering van 2 september 1577 de predikant van Voorburg Dirk Pietersz. aan om deze zaak te bevorderen. Kort daarna duikt de naam van broeder Jakobus op, een uit Utrecht gevluchte monnik. Hij had zich blijkbaar met het oog op het nijpende tekort aan predikanten bij de classis aangemeld als iemand, „die zich tot den Kerkendienst begeerde te begeben”. Als zoon van Cornelis van Meurs was hij omstreeks 1550 in IJsselstein geboren. Naar de gewoonte van die tijd noemde hij zich later Meursius. Hij legde zijn gelofte af in het regulierenklooster „Sinte Marie en de twaalf apostelen” te Utrecht, dat hij in februari 1576 verliet.

In gezelschap van een Utrechtse vrouw kwam hij in Den Haag aan. We weten niet precies wanneer. Zijn toelating tot de dienst in de „Gereformeerde Kercke” had nog al wat voeten in de aarde. De classis eiste voor alles van hem een verklaring, dat hij het meisje, dat hij niet wilde verlaten, niet zou trouwen „al eer sij tot den gelove gekomen sal zijn”. Als dat niet mogelijk bleek, „soe sal hij enen anderen nemen, die met hem eens in den gelove sal zijn”. Hij tekende deze verklaring 5 februari 1578 en trouwde in datzelfde jaar met Gerritgen, dochter van Jan van Moerbergen.

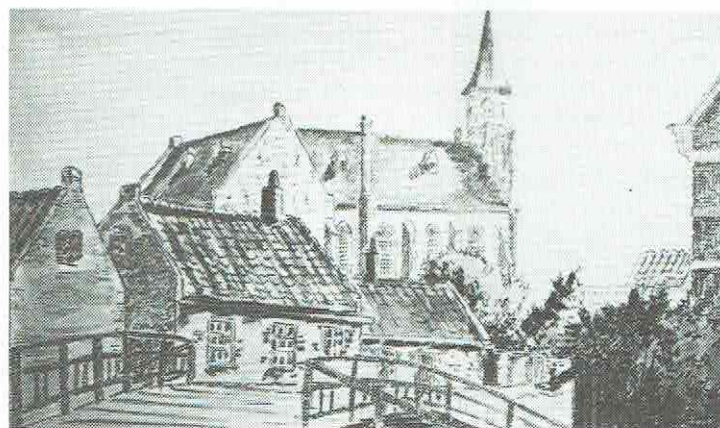
De classis besloot verder, dat hij op 17 februari 1578 zijn proefpreek zou houden in Den Haag. Daarna zou hij geëxamineerd worden en vervolgens als proponent beroepbaar zijn in één van de gemeenten, die tot de classis behoorden. Het examen, dat plaats vond overeenkomstig de regels van de Synode van Dordrecht in 1574 voor „die monicken ende papen gheweest zijn”, omvatte het afzweren van de „leere des pausdoms” en van de kloostergelofte, de belijdenis van de „rechte leere” en onderwerping aan de kerkelijke tucht. Verdere eisen waren „dat in haar de gave van bequamelyc te spreken en te leeren sal wesen” en „dat mense eerst in ootmoedicheijt ende lijdtzaamheijt oefenen sal”.

Voor een beroep naar Loosduinen was de instemming nodig van de lidmaten van deze gemeente. Het duurde nog enkele maanden eer het zover was. We weten niet nauwkeurig, wanneer Jacobus Meursius in Loosduinen bevestigd werd, in elk geval tussen 15 september en 3 november 1578. Zijn tractement kwam uit de geconfiscieerde kerkelijke goederen van de kapel en het kruisgilde van Eikenduinen. Het bedroeg 250 gulden.

TEN GELEIDE

De centrale kerkeraad biedt de abonnees van Hervormd Loosduinen deze feestelijke extra uitgave aan ter gelegenheid van het vierhonderdjarig bestaan van de Hervormde Gemeente Loosduinen. Nu is dit „jubileum” opgehangen aan het feit, dat 400 jaar geleden in Loosduinen een predikant aan het werk is gegaan. Er is vermoedelijk al eerder een groep mensen geweest, die had gekozen voor het reformatische geloof, en die in 1578 groot genoeg was om een predikant te kunnen onderhouden. Het is natuurlijk wat wonderlijk, het bestaan van een kerkelijke gemeente aan het wel of niet hebben van een predikant af te meten. Maar we zijn voor een jubileumviering nu eenmaal afhankelijk van officiële gegevens en die vermelden als eerste feit het beroepen van een predikant. Zo zijn we eigenlijk tegen wil en dank meer domineeskerk dan we juist vinden. Toch willen wij graag dit jubileum vieren om met dankbaarheid te gedenken, dat zoveel jaren het Evangelie hier is verkondigd, binnen en vanuit de Hervormde Gemeente, waarin ambtdragers en gemeenteleden hebben gewerkt, in alle gebrekkigheid, maar ook tot zegen van velen.

J. Visser,
voorzitter centrale kerkeraad.

De „Dorpskerk” tussen 1908-1970 gezien vanaf
Willem III straat, hoek Oranjewoudstraat

UIT DE GESCHIEDENIS VAN ONZE GEMEENTE ROND DE VOORMALIGE DORPSKERK

Voor de geschiedschrijving van de Loosduinse Hervormde gemeente, die nu vier eeuwen de Abdijkerk als plaats van samenkunst voor de bediening van het Woord en de Sacramenten heeft, kan de naamlijst van de predikanten, die haar gediend hebben, een goede leidraad zijn. Deze naamlijst kunt u binnenkort vinden op het in de Abdijkerk te plaatsen bord „ter gedenking van hen die het woord Gods tot ons gesproken hebben (Hebr. 13 ; 7a)“.

De mij toegemeten ruimte in dit blad legt mij een grote beperking op, waardoor ik slechts bij een enkele predikant of kerkelijk gebeuren kan blijven stilstaan. Daarmee wil evenwel geenszins gezegd zijn, dat predikanten en zeker ook gemeenteleden, wier namen in dit verhaal zullen ontbreken, geen of minder betekenis voor de gemeente hebben gehad.

29 predikanten in 400 jaar betekent een gemiddelde ambtstermijn van ruim 13 jaar. Het kortst diende onze gemeente Ds. Noomen. Hij hield hier in 1873 zijn intrepreek, werd daarop ziek en overleed 6 maanden later. Het langst stond in onze gemeente Ds. Heinsius, 47 jaar lang. Ook Ds. Huijbers, die na hem komt in 1715, brengt zijn gehele leven als predikant in onze gemeente door. In de middagdienst op 21 april 1748 „bespeurt de gemeente dat Zijn Eer van zijn begrafenis wordt gedurende drie waarde zich onpasselijk bevond“; 's avonds verneemt zij van zijn overlijden. Op de dag uren de klok geluid. De koster houdt hiervan aantekening in de „Memory van de

Dooden“, waarin men verder nog kan lezen dat in 1750 het luiden bij een begrafenis moest worden gestaakt „omdat de klepel uit de klok viel“.

Van Ds. Kaas (1750—1754 te Loosduinen), een zeer geleerd man „met uitzonderlijke predikgaven en een ongeveinsde godsvrucht“, bezong aan het eind van zijn leven de loop zijner bediening als volgt:

„De Maas-stad was mijn wieg, mijn school het Stichts Atheen

Aan 's-Heeren dienst gewijd mogt ik Aarlanderveen, Loosduinen, Sluis en Goes voor hare Tempelscharen

Het Heilleer van 't-Genae- en Vreeverbond verklaren

Een hoogst vrijmoedig plan beklemde dus mijn lot

De wijsheid treft haar doel: mijn lof en lied is God“.

Tijdens de ambtsperiode van Ds. Barthout v. d. Feen alhier van 1774 tot 1778 vindt plaatselijk de bouw van het Diakonale Armenhuis — voorloper van het Hervormde Bejaardencentrum nabij de Abdijkerk — en landelijk de invoering van een nieuwe psalmberijming en betere zangwijze plaats. Ds. Jelmer Hinlôpen is bij zijn komst naar Loosduinen nog maar 24 jaar. Het door de heer C. Steengracht uit Den Haag aan onze gemeente geschonken orgel, dat door Joachim Reichner is gebouwd, wordt op 20 Oogstmaand 1780 ingewijd, waarbij Ds. Hinlôpen preekt over Psalm 150. Bij zijn vertrek naar Zalt Bommel, waar hij enige jaren later overlijdt, kiest hij gezien zijn driejarig verblijf in onze gemeente zeer toepasselijk als tekst voor zijn afscheidspraak Handelingen 20 ; 31.

Met Ds. Jan van Eijk krijgt onze gemeente

in oktober 1787 uit Voorthuizen een „ijverig herder en onvermoeid leraar“, die hier bijna 35 jaar lang werkzaam blijft. Een liefhebber van muziek en dichtkunst, die zelf ook publiceert. Ter gelegenheid van het weder ingebruiknemen van het verbeterde orgel en hernieuwde kerkgebouw houdt hij op 19 november 1791 in een stampvolle kerk in tegenwoordigheid van erfstadhouder Willem V een feestpredikatie. Met hem ook maakt de gemeente de Franse overheersing mee. In 1812 moet de Diakonie toestaan dat in het Hervormd Armenhuis een detachement infanteristen (40 á 50 man) wordt gehuisvest tegen een vergoeding van 350 francs per jaar. Uit een gedicht, dat na zijn overlijden op 64-jarige leeftijd in 1822 van de hand van Frank v. d. Gaag verscheen, blijkt hoezeer deze predikant bij de gemeente geliefd was. De beginregels van dit gedicht luiden;

„Mijn leraar is niet meer, mijn bloed dat stremt in d'ader

Mijn leraar is niet meer, mijn leidsman en mijn vader

Treurt dan Loosduinder, treurt, trekt met mij 't rouwkleed aan

VAN EIJK, die is de weg van alle vleesch gegaan“.

Gedurende 22 jaar is in onze gemeente Ds. G. van Schelle werkzaam. Samen met zijn gemeente beleeft hij in 1832 het uitbreken van de cholera en in 1845/1846 het mislukken van de aardappeloorlog en een langdurige winter. De klimmende duurte der levensmiddelen, die hiervan het gevolg is, leidt tot toenemende verarming. De Diakonie, wier voorzitter Ds. van Schelle is, houdt een buitengewone collecte ter bekostiging van de bedelingen. De gemeente tel-

Vervolg van pagina 1

Hoe de gemeente ter plaatse ontstond, kunnen wij slechts gissen. Bij de classisindeling, die de Synode van Dordrecht in 1574 maakte, worden „Loosduinen“ en „Eickenduijnen“ afzonderlijk vermeld als te behoren tot „classis V“ ('s-Gravenhage). Het is de vraag, of er reeds van een geordende gemeente sprake was. In de loop van 1578 zal er een kerkeraad gekozen zijn, bestaande uit twee ouderlingen en twee diaconen. Begin 1579 staan als zodanig genoteerd; Andries Corneliszoon, Leendert Janszoon, Cornelis Pieterszoon en Claes Aertszoon Bogaert.

Hoewel de Hervormde gemeente een groot grondgebied besloeg; van de Orberlaan (de grens met Monster) tot de Beeklaan en de la Reyweg, was dit schaars bevolkt. Het had veel te lijden gehad van de Spaanse troepen en Geuzenbenden in de zeventiger jaren. Zowel de kapel van Eikenduinen als de Abdijkerk waren verwoest. Een belangrijk deel van de bevolking bleef de R. Katholieke Kerk trouw.

Nog in 1591 blijkt uit een visitatierapport; „Angande Loosduynen is verclaert gheweest dat de dienaar sijn devoyr (plicht) doet in sijn ampt maer aengaende de ghestaltenisse der kerk dat deselfde sober is ten aanzien van die plaetse. Zal niettemin den dienaar arbeyen ende anhouden tot meerder opbouw zoo veel moghelijc is“.

Pas in 1580 besloten de Staten van Holland, op dringend verzoek van de gemeenteleden, tot restauratie van de abdijkerk ten be-

Ds. J. van Eyk (1787-1822)

Ds. B. v. d. Feen (1774-1778)
Foto: Icomographisch Bureau

hoeve van de hervormde eredienst en tot bouw van een pastorie voor de predikant. Die gemeenteleden kwamen toen nog altijd bijeen „in een kleynen onbequamen plaatse binnen Loosduynen“. Volgens een niet te verifiëren traditie zou dat een schuur op het toenmalige landgoed „Kraayenstein“ geweest zijn.

Zo begon vierhonderd jaar geleden de historie van onze gemeente.

W. E. den Hertog.

de in 1846 970 leden, waarvan 380 lidmaten. 110 Personen waren voortdurend in onderstand, terwijl 165 personen incidentele hulp ontvingen.

Voor de vele armen in zijn gemeente is Ds. van Schelle een stille weldoener.

We maken een sprong in de tijd, waarbij we voorbijgaan aan de viering in onze gemeente op Tweede Paasdag 1 april 1872 van de inneming van Den Briel 300 jaar geleden 1) en komen in 1878. In dit jaar roeps Ds. W. Callenbach tijdens de dankdienst voor de oogst op woensdag 30 oktober en op de daaropvolgende zondag 3 november hoofden van gezinnen, belangstellenden en zgn. petitionarissen op een in de kerkeraadskamer te houden vergadering bij te wonen. Laatstgenoemden hadden hun handtekening geplaatst onder een verzoek-

Ds. W. Callenbach (1876-1879)

schrift aan Koning Willem III betreffende het in standhouden van het christelijk onderwijs. De vergadering diende er toe om te komen tot een vereniging ter stichting van een School met de Bijbel, welke school reeds in 1881 kon worden geopend.

Ds. Callenbach zelf heeft dit niet meer mogen meemaken. Als er overal in Loosduinen feestelijk wordt gevestigd ter gelegenheid van de tuinbouwtentoonstelling bij het 25-jarig bestaan van de Hollandse Maatschappij voor de Landbouw, afd. Westland - Koningin Sophia, de eerste echtgenote van Koning Willem III bezoekt deze - rouwt de Hervormde Gemeente om het plotselinge overlijden op 14 januari 1879 van haar voorganger. In Bergschenhoek vindt men zijn familiegraf.

De gemeente moet wachten tot april 1880 om in Dr. J. N. Köhler een nieuwe herder en leraar te kunnen begroeten.

Gepromoveerd op een aan het Irvingisme 2) gewijd proefschrift komt hij uit de daarbij gevoegde stellingen naar voren als een man, die elk kerkelijk belastingsstelsel afwees, ritmisch gezang voor de gemeenten niet aanbevelenswaardig achtte en een voorstander was van christelijk onderwijs. Evenals tot 1968 de na hem komende predikanten van onze gemeente vervult hij

het voorzitterschap van het Hervormd Schoolbestuur.

- 1) Zie in het Jaarboek 1958 van de Geschiedkundige Vereniging „Die Haghe” „De viering van 1 april 1872 in Loosduinen” door de heer J. W. M. Klomp.
- 2) Deze naar Edward Irving genoemde sekte wilde de vrucht zijn van een nieuwe buitengewone Gods openbaring.

Het jeugdwerk krijgt in 1894 gestalte door de oprichting van een naaikrans „Dorcas” en in 1897 van een jongelingsvereniging, waarvan de Loosduinse afdeling van het Christelijk Jongerenverbond (C.J.V.) een voortzetting is. In 1905 staat Ds. Köhler 25 jaar in onze gemeente, die hem daarbij als huldeblijk een zilveren avondmaalsstel aanbiedt. Een inscriptie op de rand van de schenkan en de broodschaal - met twee uit 1713 daterende „schotels” die horen aan de Diakony armen van Loosduynen ook thans nog bij de avondmaalsviering in gebruik - getuigt hiervan. Ondanks zijn afnemende gezondheid blijft hij zijn ambt vervullen tot aan zijn overlijden op 73 jarige leeftijd in 1907. In dat jaar waren er op een Loosduins bevolkingsbestand van 5818 zielen 2598 Hervormden.

Evenmin als thans zullen al deze „Hervormd” geregistreerden meeleven zijn geweest. Toch was de kerkelijke belangstelling in die jaren zo groot - jaarlijks deden meer dan 30 jongeren in het openbaar belijdenis - dat de kerkeraad in juni 1908 besloot de kerk te vergroten met twee vleugels. Deze zijn bij de jongste restauratie weer verdwenen.

Dr. J. N. Köhler (1880-1907)

Ten slotte wil ik nog stil blijven staan bij de in meervoudig opzicht markante figuur van Ds. G. Venema. Met zijn komst in 1927 krijgt onze gemeente een voorganger aan wie de herinnering „in het dorp” nog voortleeft. In de woorden aan hem gewijd zowel bij zijn voortijdig emeritaat in september 1945 als bij zijn overlijden in 1949 tekent zich een man af, die als zielszorger „letterlijk kon wenen met de wenenden”. Een man ook van de oude stempel, die in de strijd tussen oud en nieuw - de vernieuwing van de liturgie en de invoering van

de „Nieuwe bundel” in 1938 duidelijk voor het oude koos. Gedurende zijn ambtsperiode zette zich de ontwikkeling in van dorpsgemeente naar een grote randgemeente van Den Haag, waardoor kerkeraad en kerkvoogdij zich voor vele problemen zagen geplaatst. Taakverlichting kreeg door de aanstelling van een hulpprediker (de latere Haagse predikant Ds. H. J. Groenewegen): samen zetten zij nog hetzelfde jaar - 1934 - een eigen kerkelijk blad voor de gemeente op.

Ds. G. Venema (1927-1945)

Ds. Venema propageerde in christelijk verenigingsverband de onthouding van het gebruik van sterke drank - mede door het schrijven van toneelstukken - door gemeentelieden opgevoerd - en de oprichting van een zangkoor, waarvan hij zelf de dirigent werd. Als veldprediker maakte hij de oorlogshandelingen in de meidagen van 1940 mee, die ook in zijn eigen gezin groot leed brachten. Gedurende de bezettingsjaren heeft hij zich buitengewoon beijverd om het leed van de gewonde Hollandse militairen in het Haagse hospitaal te verzachten. Ziekte verhinderde hem in een laatste dienst van zijn gemeente afscheid te nemen na bijna 18 jaar zijn stempel op onze gemeente te hebben gezet. Op zijn ziekbed te Hillebersberg stelde hij zijn ervaringen en gevoelens te boek waaraan hij de titel „Kaleidoscoop” meegaf.

Belangrijk voor het schrijven van deze bijdrage was de medewerking van het Gemeentearchief alhier, waar thans ook ons kerkelijk archief in bewaring is, het Archief van de Ned. Herv. kerk, de Kon. Bibliotheek, de Universiteitsbibliotheek te Utrecht en enige gemeentelieden, waarvoor hartelijk dank.

november 1978

J. Hartman,
ouderling-kerkvoogd
wjkgem. Abtjildijk

Kerkraad met Ds. A. D. Meier (1927-1937) zittend in het midden

KERKELIJK LOOSDUINEN IN OORLOGSTIJD

9 mei 1940. Een prachtige dag, de maand mei op haar best. Verschillende plannen werden er gemaakt voor de Pinksterdagen 12 en 13 mei. 10 Mei 1940 's morgens vroeg werden we wakker. Vliegtuiggeronk en spoedig wisten we het; Nederland is in de oorlog betrokken. Weg alle plannen voor de Pinksterdagen! Wat zal het worden? Maar ook ligt op deze dag voor de Kerk en nu speciaal voor Hervormd Loosduinen het geboorteur voor een stukje kerkewerk, dat we op 10 mei nog niet konden bedenken. Mag ik u in dit artikel iets vertellen van werk dat Hervormd Loosduinen - soms ook met de andere plaatselijke kerken - gedaan heeft?

1. Al spoedig na de komst van de bezetters werden mannen voor wie volgens deze bezetters hier geen werk meer was in Duitsland tewerkgesteld. Moeilijkheden in vele gezinnen. De Kerkeraad benoemde een commissie, de heer Offers en schrijver dezes, om met deze gezinnen contact te houden door huisbezoek. Met hen te spreken over de gerezen moeilijkheden, welke ook van financiële aard waren omdat het in Duitsland verdiende geld niet vlug werd overgemaakt. De Diakonie hielp dan. Ook waren er gesprekken met veel diepere inhoud, waarin werd gewezen op Hem, die ook in moeilijke dagen kracht geeft. Ook aan de mannen in de vreemde werd gedacht. Gestencilde brieven werden verzonden aan de bekende adressen, waarin Ds. Venema en ook een keer Ds. van Evert, alsmede de beide commissieleden een opwekkend woord schreven aan de gemeentelieden ver van huis. En de kosten? Er kwamen voldoende giften om dit werk te doen. Enkele malen is er ook een middag of avond voor de vrouwen, moeders en verloofden, gehouden, hoofdzakelijk om de achtergeblevenen een hart onder de riem te steken. Dit werk is volgehouden tot aan het einde van de oorlog. De brieven naar de mannen in het buitenland bleven net zo lang uitgaan totdat alle correspondentie onmogelijk was geworden. Er zou nog heel veel over te vertellen zijn maar de ruimte is beperkt.

2. In 1943 was door de Kerkeraad Zr. Pijl benoemd tot maatschappelijk werkster. Zij heeft een groot deel van het vorige en wat nu komt voor haar rekening genomen. Steeds nijpender werd de toestand in het Westen door het tekort aan voedsel en kleding, enz. En dan onze kinderen! In januari 1944 was Dr. Lekkerkerker uit Noordlaren naar Loosduinen gekomen. Contacten met zijn vorige gemeente bracht de mogelijkheid om kinderen naar het Noorden te zenden.

Zr. Pijl heeft hier een prachtig stuk werk

verricht. Was bij de verschillende instanties niet weg te krijgen voordat ze distributiebonnen voor kleding kreeg. Gedragen kleding werd door vele vrouwenhanden in orde gemaakt voor de uit te zenden kinderen. In de donkere oorlogsjaren een stukje pastoraal werk van de gemeente. In samenwerking met de plaatselijke Gereformeerde Kerk en RK-kerk is gewerkt aan de voedselvoorziening in de hongerwinter.

3. Na Dolle Dinsdag in september 1944 werd de toestand steeds moeilijker. En juist in dat allermoeilijkste tijdperk is er gegrepen naar iets wat we nog nooit hadden gedaan. Werd in de zondagse diensten de nood der wereld, de nood van zovelen voor Gods troon gelegd daarenboven werden er bidstonden gehouden door de weeks. Als gemeente samen zijn om te bidden om verlossing. Voor zover mogelijk door de predikant, maar ook ouderlingen en soms ook gewone gemeenteleden gingen in deze bidstonden voor. Een gemeente, die bidt in de grote nood om verlossing. Op Gods tijd, 5 mei 1945, was daar de bevrijding! Uit zo'n grote nood verlost dat moet de danktoon zijn. U heeft nu een extra nummer van uw kerkblad in handen. Weet u welke ruimte wij in het laatste oorlogsjaar hadden in een kerkblad? 10-15 cm.

Bijzonder Kerkewerk in Loosduinen in oorlogstijd zou na de oorlog een nieuw leven krijgen door het werk voor „onze jongens in Indonesië”.

Loosduinen, Hervormingsdag 1978.

R. v. d. Weide.

Interieur Bethel-kerk

VEERTIG JAREN BETHELKERK

Nieuwbouw in o.a. Noten-kwartier en Bohemen noodzaakten de kerkeraad van de Herv. Gemeente Loosduinen in de dertiger jaren over te gaan tot het beroepen van een tweede predikant en het bouwen van een tweede kerk. Om te beginnen werd in 1934 een hulpprediker benoemd. Voorts werden in een zaal op de hoek van Haagweg - Thorbeckelaan (thans Ford-garage) zondagochtendiensten ingesteld. Later verhuisden deze diensten naar de aula van de Dalton-H.B.S. aan de Aronskelkweg. Ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden zat de Loosduinse kerkeraad niet stil. Hij vroeg en verkreeg toestemming tot de vestiging van een tweede predikantsplaats. Het beroepingswerk kon een aanvang nemen. Zes maal werd vergeefs een beroep uitgebracht.

Voorjaar 1937 werd een beroep gedaan op Ds. F. K. van Evert te Hellevoetsluis. Deze nam het beroep aan en deed op zondag 27 juni intrede in de Dorpskerk (thans Abdijkerk), na te voren te zijn bevestigd door Dr. Posthumus Meijes van 's-Gravenhage. Reeds in november 1937 kon de bouw van de Bethelkerk worden aanbesteed en op 12 april 1938 vond de eerste steenlegging plaats door Ds. G. Venema.

De bouw van de nieuwe kerk verliep voorspoedig. Op 18 december 1938 leidde Ds. Van Evert de laatste dienst in de aula van de Dalton-H.B.S. en twee dagen later vond onder grote belangstelling de inwijding van de Bethelkerk plaats, waarbij Ds. Van Evert de liturgie verzorgde en Ds. Venema preekte over de tekst: „Dit is niet dan een huis Gods” (Genesis 28 ; 17).

De aandachtige lezer zal opgemerkt hebben, dat het opschrift van dit stukje niet klopt met de inhoud. Welnu: gezien de toegewezen plaatsruimte konden we zelfs geen summier overzicht van 40 jaren samenstellen. Toch lieten we het opschrift zo, om de eenvoudige reden, dat het 400-jarig jubileum van de Abdijkerk en het veertigjarig bestaan van de Bethelkerk samenvallen.

D. v. d. Brand.

WIJKGEMEENTE ADVENTKERK

Als bijdrage van de wijkgemeente Adventkerk aan dit jubileumnummer is het wellicht interessant iets meer te vertellen over de opzet en de vormgeving van de Adventkerk. Er zit meer achter dan menigeen zal vermoeden.

De bouwstijl van het kerkgebouw is ontraditioneel, maar zeer verbonden met de vroegste traditie. De architect, K. L. Sijmons Dzn., heeft door bestudering van de principes van de christelijke eredienst bevrijd van de tegenstelling „kanselkerk-altaarkerk” en heeft door de hierdoor verworven inzichten een vorm gevonden, die ingaat op de eisen van het hedendaagse gemeentebesef.

De kansel is centraal geplaatst, omdat de scharing van de gemeente rondom de verkondiging van het Woord, de meest zinvolle oplossing is voor de protestante eredienst. De betekenis van de sacramenten is daaraan geenszins ondergeschikt gemaakt. Het sacrament van de Heilige Doop vindt nadrukkelijk zijn plaats in de eredienst door de vorm, materiaal en afmeting van het doopvont.

Het Avondmaal vindt plaats in een ruimte naast de kerkzaal, zonder de indruk te vestigen, dat het hier gaat om een geheiligde ruimte. Deze ruimte doet meer denken aan een „opperzaal“, die de gemeente voortdurend nodigt tot de avondmaalviering en is tegelijk een voorportaal, waar de pelgrimsstoot reisvaardig is om de Heer te ontmoeten en de wereld in te gaan.

De kerkruimte valt in drie ruimten uiteen; de „preekruimte“ met kansel en doopvont, de naastgelegen avondmaalsruimte en de gemeentenzaal. Een van de drie, de gemeentenzaal kan afgesloten worden van de twee andere, maar is toch nooit meer dan voorlopig apart gesteld. De preekruimte, het schip volgens de oude terminologie, is als het ware tussen het wereldse en sacrale in gelegen en niet rechtstreeks bereikbaar: liever gezegd; van de bediening van het Woord als preekdienst kan men zich naar de activiteit en naar de Gebeurtenis reppen, maar beide komen toch weer samen in het foyer-achtige voorportaal.

Een tweede aspect, wat de Adventkerk tot een bijzonder geheel maakt is de samenwerking tussen architect en kunstenaar. De tegeltableaux en het gebrandschilderde raam zijn niet slechts een versierend element, zij versterken de gedachte, die achter het bouwkundig ontwerp zit.

De drie tegeltableaux in geëmailleerd aardewerk stellen achtereenvolgens voor; de vier evangelisten, de pelgrimage der gelovigen en de wederkomst van Christus. Het gebrandschilderde raam aan de overzijde stelt voor de uitdrijving uit het paradijs: de mens, die wegvlocht over de aarde, die met bloed en vuur getekend wordt. Voor deze mens is er maar één toevlucht; het woord van Gods belofte, de thuiskomst aan de tafel van de Vader. Het raam aan de linkerhand en de tableaux aan de rechterhand van de voorganger verdelen de accenten voortreffelijk, want wordt men binnentredend door het raam geboeid, dat de uitdrijving uit het paradijs een duistere zaak dus, op transparante wijze weergeeft, eenmaal deelnemend aan de dienst moet men het oog wel richten op de lichtzijde van het bestaan, die zo treffend verbeeld worden in de tegeltableaux.

Wellicht is door dit stukje uw belangstelling (opnieuw) gewekt voor dit bijna 25-jarige stukje van kerkelijk Loosduinen, het is de moeite waard om er wat aandacht aan te besteden.

VAN DE REDACTIE

U zult in dit nummer missen een gesprek dat de redactie-secretaris voerde met Mevr. Van den Steen-Sonneboer over het orgaan van bijstand voor de vrijzinnige gemeenteleden. Door een te veel aan copy was er voor dat artikel geen plaats. In het eerstvolgende „gewone nummer“ zal dit gesprek alsnog worden opgenomen. U heeft het dus nog te goed!

WIJKGEMEENTE EXODUSKERK

Vergeleken bij de trotse kathedralen, die er in vroeger eeuwen ter ere Gods verrezen, is de Exoduskerk maar een onopvallend gebouwtje, dat nauwelijks opvalt tussen de hoge flatblokken. En de geschiedenis van wat nu Exodus-wijkgemeente is, is zeker nog geen vierhonderd, maar slechts enkele tientallen jaren oud. „Allemaal waar“, zegt oud-gemeentelid A. J. Loois, die nu in Rijswijk woont, „maar de Exoduskerk mag dan een modern gebouw zijn, binnen vind je een warmte, die maakt, dat de je er snel thuisvoelt. En de sfeer in de nog betrekkelijk jonge gemeente doet ook weldadig aan. Ik vind er iets terug van echt „gemeente zijn“.

„Eigenlijk“, aldus de heer Loois, „proef je nog de sfeer, die deze wijkgemeente van het begin af aan heeft gehad: een sfeer van saamhorigheid. Het is net, als we weer een keer naar Bouwlust komen en we stappen de Exoduskerk binnen, of we thuis komen ...”

De heer Loois en zijn echtgenote hebben de geschiedenis van de Exoduswijk vrijwel van het begin af aan meegemaakt. En er zijn weinig activiteiten te noemen, waaraan de heer Loois niet heeft meegedaan.

„De tijd in Bouwlust was een mooi stuk van ons leven“, zegt het echtpaar Loois nu. „Toen Bouwlust van de grond kwam, kerkten we eerst in de Adventkerk, waarin toen om beurten Ds. Den Hertog (voor de Adventwijk) en Ds. Van Boven (voor Bouwlust) voorgingen. Later kregen we een ruimte in de Kaj Munkschool toegewezen. De vele activiteiten naast de kerkdiensten vonden plaats in een sousterrain aan de Wezelrade en later aan het Zonneoord. Toen ook Vrederust werd gebouwd, werd de Kaj Munkschool te klein en Bouwlust ging diensten houden in de kleuterschool De Speeldoos. Maar die Speeldoos is eigenlijk nooit zo'n succes geweest en toen Vrederust dan ook een gymzaal aan de Pachtersdreef vond om diensten te houden, nam Bouwlust de Kaj Munkschool weer „in beslag“.

„Het was eigenlijk net een grote familie, die wijkgemeente van ons. Na afloop ging je niet onmiddellijk naar huis, nee, er was alle ruimte om nog even na te praten. Kijk, en dat is in de Exoduskerk weer zo; vele gemeenteleden blijven nog wat „hangen“, en dat vinden we erg plezierig. Die diensten in de Kaj Munkschool werden erg goed bezocht. Vierhonderd bezoekers per

dienst was geen uitzondering en er waren twee diensten op een zondagmorgen... Het gebeurde wel, dat ook elders in de school mensen een plaats moesten zoeken, want in de ruimte, waar de dienst werd gehouden, kon werkelijk niemand meer bij. Via de geluidsinstallatie konden ze dan de dienst volgen. Ds. Van Boven kwam dan wel persoonlijk de zegen uitspreken.”

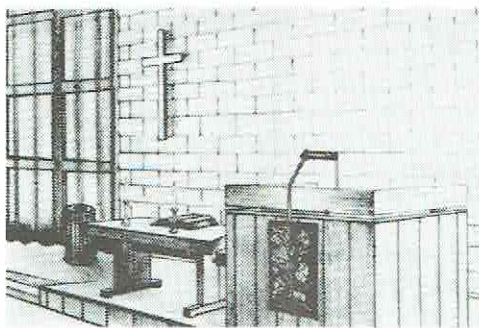
„Ja, in die tijd was 20 tot 25 dopelingen normaal. Ik was kosten in die tijd en iedere zaterdagavond was het in ons gezin „kerkje opbouwen“. En 's zondags na de avonddienst moest van de kerk weer een school worden gemaakt, natuurlijk. Er is in die tijd door velen erg hard gewerkt met aan de kop van de stoet de Van Bovens. Die mensen hebben er werkelijk keihard aan getrokken. Maar gelukkig konden ze een beroep doen op tal van medewerksters en medewerkers. Duidelijk was natuurlijk wel, dat we niet altijd in de school konden blijven en we gingen aan het werk voor een echte kerk. De voorbereidingstijd was erg lang en er zijn vele problemen geweest, maar op 24 april 1966 kon toch de Exoduskerk in gebruik worden genomen. Goed, iets van de spanning en van het avontuurlijke van die begintijd, ging er toen wel af, maar de overgang van school naar kerk viel erg mee, en in de Exoduskerk gingen we weer gewoon verder; het Evangelie werd er verkondigd en daarnaast werden er nog vele activiteiten ontplooid. En na het vertrek van Ds. Van Boven veranderde er eigenlijk maar weinig, al drukt vanzelfsprekend het echtpaar Visser zijn eigen stempel op het werk in de gemeente. Als ik zo in het kerkblad kijk, wat er allemaal wordt gedaan, dan is de Exoduswijk nog springlevend en ik hoop, dat ze het nog vele jaren zal blijven...”.

J. Barendrecht.

RUSTHUIS

Het voormalige Rusthuis - inmiddels afgebroken - nabij de Abdijkerk, waarin 50 jaar geleden de leiding in handen lag van een Vader en Moeder. Ingevolge instructie van de Kerkeraad uit die tijd behoorde de verzorging, lichamelijk en geestelijk van allen, die aan de zorgen van deze waren toevertrouwd te geschieden in den geest der christelijke liefdadigheid en welwillendheid, zodat de naam van vader en moeder meer is dan een titel, maar zoveel mogelijk aan een Christelijk huisgezin nadert, waar de onderlinge saamhorigheid wordt betracht en bevorderd.

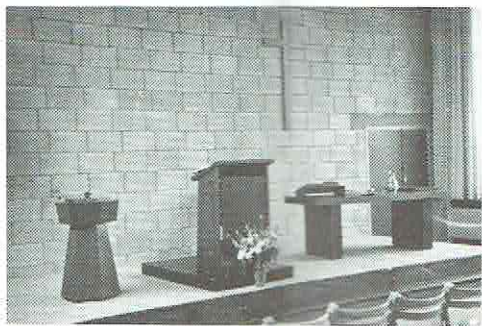
WIJKGEMEENTE SJALOMKERK

Wijkgemeente Sjalomkerk herdenkt haar 400-jarig bestaan. Een drukfout zeker. Dat kan niet, stel je voor. Ja inderdaad stelt het U eens even voor U Hoe zal „Vrederust” er in het jaar 2360 uit zien? Gerenoveerde flats, twee vervallen verpleeghuizen? Op een pleintje tussen hoge woonpalen een oude door monumentenzorg gerestaureerde Sjalomkerk schuilgaande onder statige hoge bomen”. In dat jaar wordt er een herdenkingsnummer van de wijk gids uitgegeven op glanzend papier. Daarin wordt geschreven hoe de wijkgemeente is ontstaan, gegroeid en functioneerde ook in 1978.

Enkele gegevens wil ik de toekomstige kroniekschrijver graag toespelen.

In 1960 werd de eerste predikant beroepen Ds. W. van Beem. Er was niets, geen kerk, geen wijkgebouw, alleen een keldertje onder een woning. De kerkdiensten werden gehouden buiten de grenzen van de wijk in een school. Wie herinnert zich niet hoe de dominee haastig op zijn brommertje het schoolplein kwam aantuffen om nog op tijd te zijn.

Dank zij de inspanning van de kerkeraad kon al in september 1961 de eerste kerkdienst gehouden worden in de wijk „Vrederust” en wel in de gymnastiekzaal van de school aan de Pachtersdreef. Een ploeg

vaste medewerkers ging elke zaterdagavond de kale gymzaal omtoveren in een bruikbare kerkzaal en na de zondagavonddienst van 7 uur werd alles weer afgebroken. Een heel werk met elkaar maar zo groeide de onderlinge gemeenteband. Er kwam een eigen wijk-kerkkoor, er kwamen gemeenteveningen, huisbezoekers, medewerkers voor bejaardenwerk, jong-gezinnewerk, bijbelkring en ga zo maar door.

In september 1965 ging Ds. W. van Beem helaas weg maar het fundament van de wijkgemeente was gelegd.

Wordt in het jaar 2360 het kerkplein omgedoopt in Ds. Wim van Beemplein?

Op 26 juni 1966 kwam Ds. A. H. Lentz uit het deftige Zeist. Hij kon gaan bouwen op het fundament. Nu, er is gebouwd in „Vrederust”. Letterlijk en figuurlijk. Met enthousiasme is er gewerkt, bazars werden gehouden. Geld opbrengende acties gevoerd. Hoeveel handdoeken met de afbeelding van de kerk hangen er in heel Nederland ’s maandags aan de waslijn?

Vele trouwe medewerkers(sters) en gemeenteleden vierden met de kerkeraad, koster, predikant, organist en kerkkoor het feest van de opening van de „Sjalomkerk” op 21 november 1969.

Ook figuurlijk is er gebouwd in de wijk en naar de wereld. Het wijkopbouwwerk kwam van de grond, de „Signaal” ochtenden zijn het bewijs. Wie zal ooit de gezinsdiensten kunnen vergeten met het „pakje” op de preekstoel, variërend van een scheepstoeter tot een levensgrote namaak sleutel met oranje lint waarmee dominee de kerk in kwam stappen. Ds. Lentz verliet de gemeente op 12 januari 1975.

Op 18 mei kregen de gemeenteleden een brief met „goed” nieuws. Ds. S. Nijdam wordt onze wijkpredikant. Op 1 juni werd hij met zijn vrouw hartelijk welkom geheten in een gezinsdienst.

Voor ons geen „nieuwe” predikant (hij stond reeds in de Centrale gemeente) maar wel een nieuw en fris geluid. Met hem weer een geheel eigen aanpak van het gemeentewerk, zoals de pastorale brieven, gemeentebijeenkomsten, jeugdweekends, leerhuis, pastoraal beraad en ook nu weer onze traditionele bazar.

Activiteiten, waaraan iedereen kan en mag meedoen, zowel de kinderen (er komt zelfs een wijk-kinderkoor) als de „teeners” die je trouw zondagmorgen met elkaar de kerk ziet binnenkomen, de bejaarden op de bejaardenmiddagen en de mensen van middelbare leeftijd en zij die zich nog jong kunnen noemen.

Zij allen treffen elkaar in de kerk en de hal. Het zal voor de lezers van het kerkblad in 2360 aardig zijn te vernemen hoe er in 1978 gereageerd werd op de vraag „Hoe vindt U het in de wijk „Sjalomkerk”.

Een hoog-bejaarde dame antwoordde: „Ik voel mij hier „thuis”, ik geniet van de extra diensten in de „tehuizen”, die spreken mij aan en het geeft een band en wat een uitkomst; de kerktelefoon. Ik leer op mijn oude dag heel wat dingen op een geheel andere manier zien en praat er dan graag over met andere huisgenoten”.

Een jongen van 13 jaar reageerde spontaan: „Ik vind het fijn op de catechisatie, je kunt met je vriendjes dan veel prettiger over de kerk en het geloof praten dan op school”.

Een jong gezin met kinderen woont in een omliggende plaats maar komt elke zondag per auto naar de Sjalomkerk. „Het is hier zo „gezellig”, zo gewoon, er kan zo veel en

je voelt je opgenomen. De diensten met de kinderen in de kerk, daar genieten wij van en na afloop is het zo fijn om in de hal elkaar te ontmoeten”.

Dat waren enkele reacties. Gaat er dan niets verkeerd? Natuurlijk, en dat moet ons bescheiden maken: wij laten als wijkgemeente veel steken vallen.

Wij mogen doorgaan. Zal eens het 400-jarig bestaan gevierd worden? Het kan en de aanzet daartoe kunnen wij nu geven. Maar vergeten mogen wij nooit dat God zelf Zijn gemeente bewaart en in stand houdt en Hij wil ons daartoe gebruiken, dat is onze opdracht. Hoe lang? 18 jaar, 400 jaar, één dag of duizend jaar, wat maakt het uit. In ieder geval zo lang tot dat Hij komt.

E. Barnard.

ZEGEL VAN DE HERVORMDE GEMEENTE TE 'S-GRAVENHAGE-LOOSDUINEN

Op 24 april 1964 stelde de Centrale Kerkeraad van de Hervormde gemeente het kerkelijk zegel vast, dat u hierboven ziet afgebeeld. Sinds 1580 maakt de Hervormde gemeente gebruik van de Dorpskerk van Loosduinen, die vanwege haar oorsprong na de laatste restauratie Abdijkerk wordt genoemd. Om de ouderdom zowel van de gemeente als van de kerk te onderstrepen is het opschrift in het latijn gesteld.

Rondom staat tussen drie Andreaskruisen „ZEGEL VAN DE KERK VAN LOOSDUINEN”.

De afbeelding van een springend hert is ontleend aan het wapen van de eerste predikant Jacob Corneliszoon van Meurs (1550-1627), die van 1578 tot 1616 de gemeente diende. Hij werd begraven in de Abdijkerk. De golflijntjes onder het hert duiden „water” aan, als herinnering aan de betekenis van de naam „Loosduinen”. Het woord „loos” wijst op een vochtige aan water gelegen weide. Aan de rand van de duinen ontstond, door inpoldering van een vrij groot meer, weidegrond. De nederzetting, die voor deze cultuurarbeid zorgde, werd „Loosduinen” genoemd.

De bijbeltekst Jesaja 35 vers 6 luidt: „Dan zal de lamme springen als een hert ... want in de woestijn zullen wateren ontspringen ...”.

JEUGDWERK

„Vierhonderd jaar Hervormde Gemeente Loosduinen betekent vast niet: vier eeuwen jeugdwerk. In de kerk - en ook in onze gemeente - heeft het werk voor de jongeren betrekkelijk kort een aparte plaats. Pas in de laatste anderhalve eeuw is het de maatschappij duidelijk geworden, dat de jeugd een aparte categorie is, die niet zonder meer over de grens naar de volwassenheid stapt. Ook de kerken (zij het niet alle) hebben dat onderkend”.

Dat is de mening van Ds. J. Visser, die al vele jaren bemoeienis heeft met jonge mensen, onder meer als jeugdpredikant in Den Haag. Al is hij nu „gewoon” wijkpredikant, toch heeft de jeugd en het jeugdwerk zijn warme belangstelling, die hij bijvoorbeeld kan tonen als voorzitter van de Stichting Hervormd Jeugdwerk Loosduinen.

„Deze stichting wil eigenlijk fungeren als een soort centrale jeugdraad”, zo vertelt hij, „om het jeugdwerk in de wijken te stimuleren en degenen, die in de wijkgemeenten toch soms op een wat eenzame plaats staan, zoals bijvoorbeeld de jeugdouders, de nodige steun te geven. De stichting heeft een bestuur, waarin vertegenwoordigers uit de wijkgemeenten zitting hebben. Het „jeugdwerk in de wijk” is een vast punt op de agenda van de vergaderingen en, waar nodig, wordt hulp en advies gegeven.

De stichting heeft verder een bemiddelende rol ten opzichte van de overheid en de centrale diaconie. Met andere woorden: als er bijvoorbeeld subsidies of bijdragen moeten worden verdeeld, dan gebeurt dat via onze stichting. Zoals je misschien weet, is zij ook vertegenwoordigd in de Haagse stichting J.W.W., die haar kantoor aan de Javastraat heeft. Wij kunnen via die J.W.W. een beroep doen op een betaalde kracht, die een deel van zijn tijd voor ons beschikbaar stelt. En om tenslotte nog een activiteit van onze stichting te noemen; zij organiseert voor de gehele gemeente Loosduinen bepaalde centrale activiteiten, zoals bijvoorbeeld het zomerkampwerk, waaraan tientallen jongens en meisjes enthousiast deelnemen.

Hoewel er in onze wijkgemeenten zo het nodige aan jeugdwerk wordt gedaan vindt Ds. Visser het bereik van de kerk wat de jongeren betreft toch teleurstellend. „Al moet ik er onmiddellijk aan toevoegen, dat in een aantal wijken catechisaties en gespreksgroepen redelijk worden bezocht. En er komen gelukkig ook jongeren in de kerk”.

De vraag of het nodig is, dat de kerk allerlei activiteiten organiseert, die niet direct met de verkondiging van het Evangelie te maken hebben, vindt Ds. Visser niet met een eenvoudig „ja” of „nee” te beantwoorden. „Dat hangt van de situatie af. Het heeft zeker zin, activiteiten als sociëteiten en dergelijke op te zetten, als niemand anders dat doet. Maar mijns inziens mag de

kerk nooit tevreden zijn met alleen die activiteiten. Zij moet de jeugd ook met het Evangelie in aanraking brengen. Een druk bezochte soos is natuurlijk gezellig, maar als kerk moeten we toch proberen, zo’n soos een beetje echte inhoud te geven”.

In de loop der jaren heeft Ds. Visser tal van jeugddiensten geleid. Ze hadden en hebben volgens hem nog wel zin al was het alleen maar om het oog van de gemeente te richten op het feit, dat de jeugd niet over het hoofd gezien mag worden. Maar zo langzamerhand is de tijd veranderd; met de jeugd wordt vandaag de dag wel terdege rekening gehouden en de kerkdiensten worden zo ingericht, dat zowel oud als jong tot zijn recht komt. De toekomst ziet de predikant wat de jeugd betreft niet somber in: „Ik geloof, dat we een tijd tegemoet gaan, waarin de jongeren zo vervreemd zijn van de kerk, dat ze ook niet meer gebukt gaan onder vooroordelen. Het Evangelie krijgt dan de kans opnieuw ontdekt te worden. De jeugd blijft zoeken: voorlopig zoeken vele jongeren het nog elders, maar er is alle hoop...”. Voor de kerk ligt er de taak hen serieus te nemen; hen niet als onmondige kinderen te behandelen, maar hen met verwachting te benaderen...
J. Barendrecht.

DIAKONAAT

verleden, heden en toekomst

Vanaf de tijd van de eerste diaken tot op heden is diakonaat altijd geweest; het naar de samenleving gekeerde gezicht van de kerk. Jarenlang zag dat gezicht slechts twee groepen mensen; de armen en de bejaarden. Een breder werktoneel werd de diakenen, naast hun taken in de eredienst, niet gegund. Dat kon ook haast niet anders, want tot in de vorige eeuw werden de diakenen zelfs door de overheid benoemd en als gevolg daarvan heeft de diakonie lang moeten ijveren voor een volwaardige erkenning binnen de kerkelijke organisatie. De plaats, die de diakonie nu inneemt, kreeg zij pas toen bij de nieuwe kerkorde de Generale Diaconale Raad werd opgericht.

Veel oudere gemeentelieden weten zich ongetwijfeld de woorden bedeling, brood- en kolengeld te herinneren. Het ging om uitkeringen van f 0,50 tot f 1,— per week en in heel bijzondere gevallen werd wel eens f 2,— gegeven.

Bejaard en arm zijn was in ’t verleden geen uitzondering. Het was dan ook niets bijzonders dat het in 1777 bij de Abdijkerk gebouwde bejaardentehuis eenvoudigweg Armenhuis werd genoemd.

Na ongeveer 230 jaar in gebruik te zijn geweest viel het Armenhuis onder de slopershamer. Het Rusthuis werd op 1 september 1909 officieel geopend. Nadat in 1965 het eerste gedeelte van het huidige bejaardencentrum in gebruik was genomen, heeft het Rusthuis nog jaren dienst gedaan als Gemeentecentrum en Kerkelijk Bureau.

Omstreeks augustus 1976 konden de eerste bewoners van het nieuwe deel van het bejaardencentrum worden begroet. Kort tevoren werden de woningen rond de Abdijkerk betrokken.

In de jaren vijftig onderging de kerkelijke gemeente Den Haag-Loosduinen een geweldige uitbreiding. In enkele jaren tijds steeg het aantal wijkdiakonien van twee naar vijf. Om het diakonaat centraal te begeleiden werd op 6 september 1955 het College van Diakenen ingesteld. Vanaf dat moment kon de diakonie zich gaan ontplooiën. Weliswaar was, door de invoering van de sociale wetten, het overgrote deel van de ondersteuning komen te vervallen: nieuwe taken konden nu worden aangepakt. Zomaar een willekeurige greep daaruit; het H.V.D.-werk, dat zo’n belangrijke plaats inneemt in het gemeentelieven, auto- en bandrecorderdiensten, bloemengroeten, Paas- en Kerstgroeten, werelddiakonaat, maaltijdenverstrekking, bejaarden- en invalidenvakantieweken, financiële steun aan het jeugdwerk.

In 1966 werd de band met de kerkvoogdij aangehaald onder het motto: „samen verder”.

Over de gemeentegrenzen heen werd samengewerkt met de Haagse en Scheveningse diakonie. Dit leidde onder meer tot de oprichting van K.S.A. met als taken; gezinsverzorging, bejaardenhulp en maatschappelijk werk. In nauwe samenwerking met de wijkdiakonien is door verschillende maatschappelijke werkers bijzonder vruchtbaar gewerkt. Om subsidieredenen werd in het begin van de jaren zeventig het maatschappelijk werk door de overheid veralgemeeniseerd. Op 1 augustus j.l. werd de Hervormde Stichting voor Maatschappelijk Toerusting in het leven geroepen, van waaruit nieuwe initiatieven van diakenen en gemeentelieden door een diakonaal consulent kunnen worden gestimuleerd.

Tenslotte het diakonaat in de toekomst. De gemeente zal meer dan ooit bij het diakonaat betrokken moeten zijn. Samen met de diakonie zal zij verantwoordelijkheid moeten dragen voor eigentijdse activiteiten en de vormen waarin die ontplooi zullen worden. Ook in de toekomst zal de gemeente in haar diakonaat antwoord moeten geven op de vraag wie de naaste zal zijn van de mens die geen helper heeft.

COMMISSIE ARBEID HERVORMD-GEREFORMEERDE GEMEENTELEDEN

Secr.; J. de Kreijl, Steenzicht 209.
Telefoon 21.00.82.

De Hervormde Gemeente van Loosduinen bestaat 400 jaar, de (landelijke) Gereformeerde Bond nog „maar” 70 jaar.

Nochtans is er contact, zij het wellicht wat aan de zijkant. Vóór 1966 werden er, met name in de Dorpskerk, zo nu en dan reeds kerkdiensten gehouden, waarin een hervormd-gereformeerd predikant voorging.

In 1966 werd er door de C.K. een commissie gevormd, waarin zowel ambtsdragers uit de wijkkeraden als gemeente-leden, die tot de Geref. Bond behoorden, zitting hadden. Die commissie had een vrij ruime doelstelling, die mede de integratie van de hervormd-gereformeerde gemeente-leden inhield.

Vooral door een diepgaand verschil in uitleg van deze doelstelling is geen wezenlijke oplossing gevonden. Enerzijds werd te veel verlangd in: „opgaan in of aanpassing bij de bestaande gemeentesystematiek”, anderzijds werd het behoud van de eigen identiteit als noodzakelijk ervaren.

Naast de theologische aspecten, spelen met name ook liturgische verschillen een grote rol, terwijl de problematiek t.a.v. de vrouw in het ambt van doorslaggevende betekenis bleek te zijn.

Per 1 januari 1977 werd de thans fungerende commissie door de C.K. in het leven geroepen, in de vorm van een orgaan van bijstand. Namens de C.K. heeft Ds. J. W. T. Cohen Stuart momenteel zitting in deze commissie.

Via deze commissie worden de kerkdiensten, waarin een hervormd-gereformeerd predikant mag voorgaan, verzorgd.

Via de commissie worden catechisaties verzorgd, op maandagavond in de Exoduserk.

De Gereformeerde Bond wil staan in het midden van de Hervormde Kerk.

Wij voelen ons door de huidige situatie in Hervormd Loosduinen geïsoleerd. Wij zouden wel wat breder in het midden van de Hervormde Gemeente van Loosduinen willen werken. Helaas is dat (nog) niet mogelijk gebleken. Een te verwachten oproep van de Centrale Kerkeraad, op grond waarvan gemeente-leden zich zullen kunnen uitspreken óók te willen vallen onder het pastoraat van de hervormd-gereformeerde ambtsdragers, kan wellicht de wenselijkheid van een ruimere marge aangeven.

De plaatselijke afdeling van de Gereformeerde Bond geeft een maandelijks verschijnend contact-blad uit, dat „Opwaarts” heet. Het geeft informatie over de kerkdiensten en bijeenkomsten (zoals jeugdwerk, Bijbelstudiekring, lezingen). Na de kerkdiensten is het te verkrijgen.

Het landelijke blad van de Gereformeerde Bond, dat wekelijks verschijnt, is de Waarheidsvriend.

De gereformeerde gezindte in de Hervormde Kerk heeft een aantal bonden opgericht, die werken op de specifieke terreinen van zending, evangelisatie, Bybelstudie enz.).

Alle bonden hebben een eigen contact- en/of informatie-orgaan.

Wij probeerden een indruk te geven van de werkzaamheden, die verricht worden... Slechts een indruk... Voor verdere informatie zijn we beschikbaar.

de Kreij.

400 JAAR EN KERKVOOGDIJ

Wat hebben die twee nu met elkaar te maken, zult U wellicht zeggen. En historisch gezien hebt U dan waarschijnlijk gelijk. De tijd heeft schrijver dezes ontbroken om een historisch onderzoek in te stellen. Maar het lijkt niet gewaagd te veronderstellen dat er gedurende het grootste deel van de 400 jaar die de aanleiding tot dit bijzondere nummer van ons kerkblad vormen, er geen kerkvoogdij heeft gefunctioneerd zoals we die nu kennen. Ouderlingen en diakenen zijn er in die vier eeuwen wel geweest, diakenen in elk geval al veel eerder, maar kerkvoogden? Het antwoord op die vraag lijkt ons overigens niet zo belangrijk. Zo ergens geldt wel hier dat de zaak waar het om gaat belangrijker is dan de mensen die er mee te maken hebben. En wat die zaak betreft zijn er bij een terugblik op 400 jaar ook in kerkvoogdelijk opzicht wel aspecten waar even bij kan worden stilgestaan. Het eerste is dat er, kerkvoogden of niet, in al die eeuwen toch stoffelijke middelen nodig zijn geweest om de gemeente te kunnen laten functioneren. Om maar iets te noemen; het staat wel vast dat aan ons oudste kerkgebouw ook vóór de recente restauratie in de loop der tijden heel wat is vertimmerd, gerepareerd en opgeknapt. Het laatste althans in de ogen van tijdgenoten, latere generaties knapten er wel eens op af. Zo'n kerkgebouw alleen al kostte dus geld. Daarnaast was er de bezoldiging van met name de predikanten. Hoewel daarmee geen grote bedragen waren gemoeid — van de 17e tot in de 19e eeuw bestonden op dat punt erbarmelijke toestanden — moesten toch ook daarvoor middelen aanwezig zijn. Wat willen wij hiermee zeggen? Slechts dit, dat ook de kerk het niet zonder geld kan stellen. Niet als doel, maar als middel om het functioneren van de gemeente in organisatorisch opzicht mogelijk te maken. Dat geldt voor het verleden maar in niet mindere mate voor het heden.

Tegen de achtergrond van een 400-jarig verleden is dan tevens een interessante vraag; waar kwam en komt dat geld vandaan? In vogelvucht gezien lijkt daarbij de belangrijkste ontwikkeling de overgang van het dode naar het levende geld. In het bestaan van onze Hervormde kerk — en naar wij daardoor mogen aannemen ook in onze eigen gemeente — heeft heel lang het dode geld een belangrijke rol gespeeld. Het levende geld was vertegenwoordigd door de inkomsten uit collecten waarbij waarschijnlijk niet ten onrechte de knoop en de kerkcent in de volksmond levende begrippen waren. Voor het overige waren er soms de inkomsten uit grondbezit e.d. en, wij denken dan aan de 19e eeuw, de „zilveren koorde” met de Staat die voor de predikants tractementen zorgde (voor alle zekerheid; die situatie is sedert lang verleden tijd!). Ook kwam het tot omstreeks het

einde van de 19e eeuw nog voor dat een vermogend gemeentelid b.v. de bouw van een nieuwe kerk geheel uit eigen zak betaalde. Ook een vorm van levend geld maar dan wel sterk individueel gericht.

In de loop van deze eeuw deden gewijzigde bezits- en inkomensverhoudingen hun invloed gelden. Die medaille had zoals altijd twee kanten. Komend tot het jongste verleden betekende die verandering aan de ene kant een verzwaring van de financiële lasten. Salarissen van full-time kerkelijke medewerkers(sters) kwamen op een aanvaardbaar peil. Het stichten en onderhouden van gebouwen kostte steeds meer geld. Maar aan de andere kant; het financiële draagvlak van de gemeente werd vergroot doordat ook de leden van die gemeente in het algemeen gesproken van de gestegen welvaart profiteerden. Zou dit echter ook een stijgende offervaardigheid betekenen? Uitgaande van het gegeven dat voor het functioneren van de gemeente in onze samenleving ook financiële middelen onontbeerlijk zijn, was dit in feite een vraag op geestelijk terrein. Met dankbaarheid kunnen wij constateren dat onze Hervormde gemeente in het jongste verleden heeft bewezen haar taak in dit opzicht te verstaan. Stijgende offervaardigheid, gemanifesteerd in een toenemend bedrag aan vrijwillig gegeven kerkelijke bijdragen en extra inspanningen als het er om ging dreigende gaten te dichten, hebben onder meer gezorgd voor de bouw van nieuwe kerken, voor de restauratie van de oudste parel aan de Loosduinse kroon en voor het bereiken van de vaste wal in jaren waarin ons scheepje door golven van niet te overbruggen tekorten leek te worden overspoeld. Daarom — en U moet het een kerkvoogd maar vergeven dat hij een keer niet somber is! — een feestelijke toast bij het 400-jarig bestaan van onze gemeente! de W.

PROGRAMMA

Vrijdag 1 december 1978

Herdenkingsbijeenkomst in de Abdijkerk naar aanleiding van „het vierhonderd jaar bestaan van de Hervormde Gemeente Loosduinen”. Spreker Ds. W. E. den Hertog. Aanvang 19.30 uur.

Zondag 3 december 1978

De wijkgemeenten zullen in de morgendienst zoveel mogelijk aandacht schenken aan het jubileum.

Zondag 3 december 1978

Jubileum-Organconcert in de Abdijkerk te geven door Ben Fey en Teun Groen.

Medewerking verlenen:

Elly Frey - sopraan.

Het kleinkoor van de Kantorij Adventkerk. Aanvang: 20.15 uur.

Hervormde Gemeente Loosduinen bestaat vierhonderd jaar

In 1573 kregen de Hervormden in Loosduinen hun eerste predikant: Ds Jacobus C. van Meursius, met zijn komst was ook de eerste Kerkeraad geïnstalleerd. Een verzoek om een „die-naer“ werd reeds in 1577 gedaan aan de Staten van Holland. De classis 's-Gravenhage wees in haar vergadering van 2 september 1577 de predikant van Voorburg, Dirk Pietersz. aan, om deze zaak te bevorderen. Kort daarna duikt de naam van broeder Jacobus op, een uit Utrecht gevluchte monnik. Hij had zich blijkbaar met het oog op het nijpende tekort aan predikanten bij de classis aangemeld als iemand „die zich tot een Kerken-dienst begeerde te begeben.“

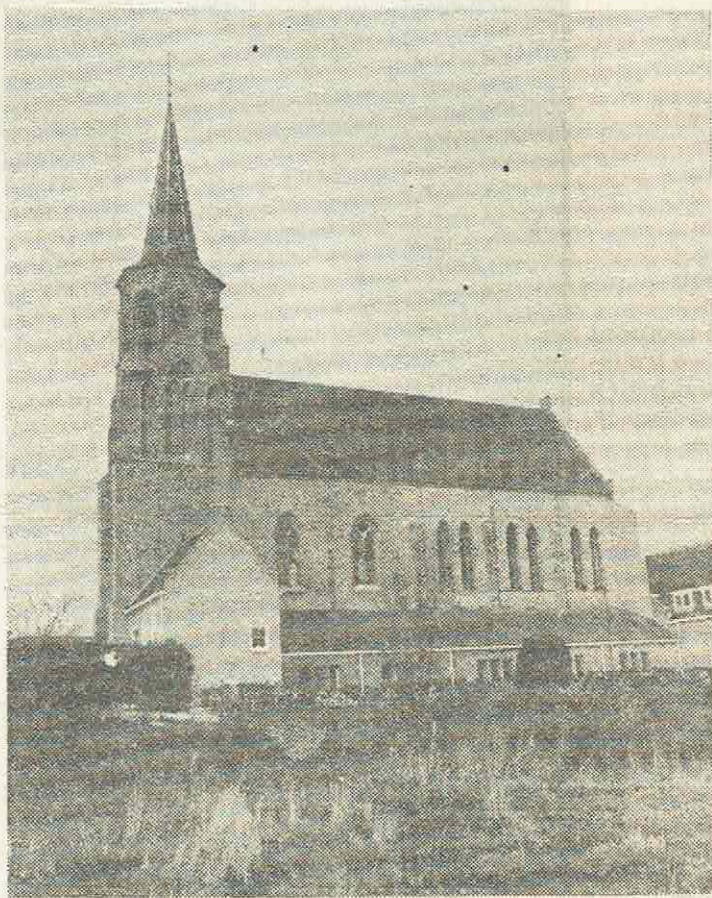
Hij werd als zoon van Cornelis van Meurs omstreeks 1550 in IJsselstein geboren en naar de gewoonte van die tijd noemde hij zich later Meursius. Hij legde zijn gelofte af in het Regulierenklooster „Sinte Marie en de 12 apostelen“ te Utrecht, dat hij in februari 1576 verliet.

In gezelschap van „eene Utrechtsche Vrouw“ kwam hij in Den Haag aan. Zijn precieze komst was niet bekend. Zijn toelating tot de dienst in de „Gereformeerde Kercke“ had nogal wat voeten in de aarde. De classis eiste nl. vóór alles van hem een verklaring, dat hij het meisje, dat hij niet wilde verlaten, niet zou trouwen „al eer sij tot den gelove gekomen sal sijn.“ Als dat niet mogelijk bleek „soe sal hij enen anderen nemen, die met hem eens in den gelove sal sijn.“ De van Meursius tekende deze verklaring 5 februari 1578 en trouwde in datzelfde jaar met Gerritgen, dochter van Jan van Moerbergen.

Proefpreek

De classis besloot verder dat hij op 17 februari 1578 zijn proefpreek zou houden in Den Haag. Daarna zou hij geëxamineerd worden en vervolgens als predikant beroepbaar zijn in een van de gemeenten, die tot de classis behoorden.

Bij de examens, dat plaats vond overeenkomstig de regels van de Synode van Dordrecht in 1574 voor „die monniken ende papen

● De Abdijkerk in de Willem III-straat in Loosduinen. Feest ter gelegenheid van vier eeuwen Hervormde gemeente.

gheweest sijn“, omvatte het afzweren van de „leere des pausdoms“ en van de klooster-

gelofte, de belijdenis van de „rechte leere“ en onderwerping aan de kerkelijke tucht. Verdere eisen waren, „dat in haar de gave van bequaemlyc te spreken en te leeren sal wesen“ en „dat mense eerst in ootmoedicheit ende lijtsaamheijt oefenen sal“.

DEN HAAG – Dezer dagen was het vierhonderd jaar geleden dat de Hervormde Gemeente Loosduinen bestaat. Vier eeuwen terug in de geschiedenis ging de eerste Hervormde predikant in Loosduinen aan het werk. Dit feit wordt onder andere herdacht met een herdenkingsdienst, vanavond om 19.30 uur voor de centrale gemeente in de Abdijkerk. Zondag zal in alle kerkdiensten van de centrale gemeente aan-

dacht worden besteed aan dit jubileum. Op deze dag zal in de Abdijkerk ook het Antependium – het kleed voor de Avondmaalstafel – worden onthuld. Dit kleed is ontworpen door de kunstenaar Diewke Kollwijn uit Voor- schoten.

Ter gelegenheid van dit jubileum schreef ds. W. E. den Hertog in het jubileumnummer van Hervormd Loosduinen uitvoerig over de geschiedenis.

Voor een beroep naar Loosduinen was de instemming nodig van de lidmaten van deze gemeente. Het duurde nog enkele maanden eer het zover was. Niet precies bekend is wanneer Jacobus van Meursius in Loosduinen bevestigd werd, in elk geval tussen 15 september en 3 november 1578. Zijn tractement kwam uit de geconfisceerde kerkelijke goederen van de kapel en het kruisgilde van Eik en Duinen en bedroeg f 250.

Hoe de gemeente destijds ontstond kan men slechts gissen. Bij de classis-indeling, die de Synode van Dordrecht in 1574 maakte, worden „Loosduinen“ en „Eik en Duinen“ afzonderlijk vermeld als te behoren tot „classis V“ (‘s-Gravenhage) en het is de vraag of er reeds van een geordende gemeente sprake was. In de loop van 1578 werd een kerkeraad gekozen, bestaande uit 2 ouderlingen en 2 diaconen.

Geuzenbenden

Hoewel de hervormde gemeente een groot grondgebied besloeg: van de Orberlaan (de grens met Monster) tot de Beeklaan en de De la Reyweg, was dit schaars bevolkt. Het had veel te lijden gehad van de Spaanse troepen en Geuzenbenden in de zeventig jaren.

„Zowel de kapel van Eik en Duinen als de (toen)malige Abdijkerk waren verwoest en een belangrijk deel van de bevolking bleef de R.K. kerk trouw. Pas in 1580 besloten de Staten van Holland, op dringend verzoek van de gemeenteleden, tot restauratie van de Abdijkerk ten behoeve van de hervormde Ere-dienst en tot bouw van een pastorie voor de predikant over te gaan. Tot dan kwamen de gemeenteleden altijd bijeen „in een kleyn onbequame plaats binnen Loosduynen“ en volgens een niet te verifiëren traditie zou dat een schuur op het toenmalige landgoed „Kraayenstein“ geweest zijn. Sedertdien hebben 29 predikanten met een gemiddelde ambtstermijn van ruim 13 jaar in Loosduinen „gestaan.“

DE ABDIJKERK

Om een kleine indruk te krijgen van de geschiedenis van de Abdijkerk in Loosduinen moeten we terug naar de eerste helft van de 13e eeuw. Ter hoogte van Loosduinen had de Hollandse graaf Floris IV een landgoed. Daarop stichtte hij, samen met zijn vrouw Machteld, omstreeks het jaar 1230 een klooster, waarvan de kapel tot op de dag van vandaag bewaard is gebleven als de Loosduinse Abdijkerk, het oudste gebouw van 's-Gravenhage.

Het klooster, bevolkt door nonnen, werd in 1233 opgenomen in de orde van de Cisterciënzers en enkele jaren later door Paus Innocentius IV tot abdijs verheven.

Aan de goede relaties, die men met de gravelijke en adellijke families had kwam rond 1573 een einde door de botsingen tussen de Geuzen en de Spanjaarden, die het complex als gevolg daarvan zwaar gehavend achterlieten.

Intussen waren vele Loosduiners de protestantse leer gaan aanhangen. In 1578 werd de eerste Loosduinse predikant benoemd. Dit was Ds. J. Coenraadszoon Meursius.

De diensten werden aanvankelijk gehouden in een schuur en in 1580 wisten de Staten de vervallen kerk toe aan de protestanten. Zo goed mogelijk werd de kerk opgeknapt, doch het koor werd niet herbouwd.

In 1791 werd de kerk voor de tweede maal gerestaureerd en in 1908 werd hij vergroot met 'n neogotisch transept.

Het uiterlijk van de kerk was intussen onherkenbaar veranderd. In 1969 kon worden overgegaan tot een ingrijpende restauratie, die noodzakelijk was om het kerkgebouw te redden van algeheel verval. De gerestaureerde kerk werd in 1975 weer in gebruik genomen. De preekstoel stamt uit de eerste helft van de 17e eeuw. Het is één van de weinige oorspronkelijke beschilde preekstoelen in Nederland en tevens de enige, waarop de tien Geboden zijn geschilderd.

HET ORGEL

In 1780 gaven de Loosduinse Kerkvoogden - daartoe in staat gesteld door een gift van een gemeentelid - de Haagse orgelbouwer Joachim Reichner opdracht tot de bouw van een orgel.

Het werd een éénmanualig instrument met 10 stemmen en een aangehangen pedaal. Door middel van een toets kon de organist ook nog de twee pauken bedienen, die in het orgel waren opgesfeld.

Elfjaar later werd het orgel (eveneens door Reichner) uitgebreid met een rugwerk, waarop 9 stemmen werden gedisponeerd.

In de veertiger jaren van de vorige eeuw raakte het orgel in verval, zodat het besluit moest vallen het orgel te laten herstellen.

Ook in 1865 werd het Reichner-orgel getransformeerd. Van de oude elementen werd slechts datgene bewaard, wat in de nieuwe conceptie gebruikt kon worden.

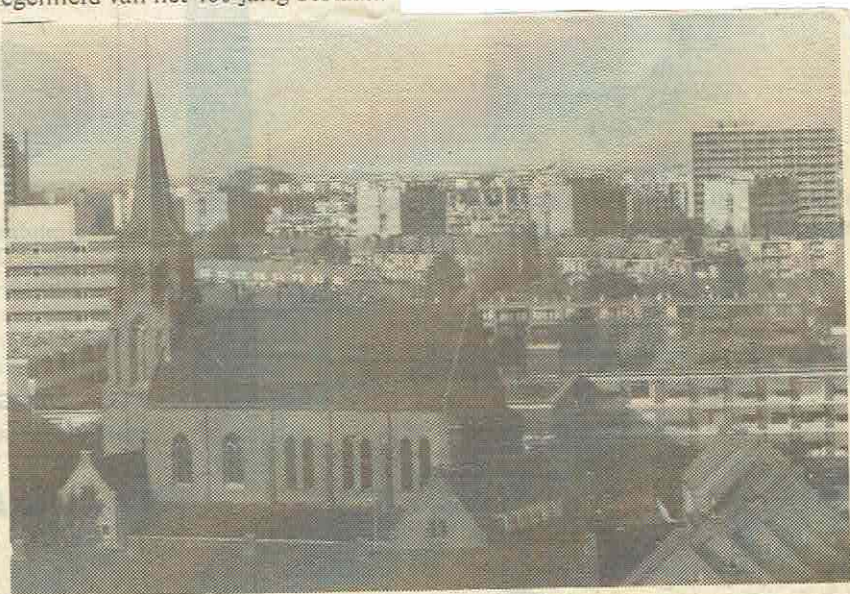
Meer dan de helft van het pijpwerk werd opgeruimd, de rest werd gebruikt voor een nieuwe dispositie en grondig ge-herintoneerd.

In 1975 - na de restauratie van de Abdijkerk - is het door de firma Flentrop grondig nagezien en waar nodig gerepareerd.

Over de geschiedenis van de Abdijkerk is veel te vertellen. Daarom raden wij u aan het boekje te kopen dat vanaf vrijdag a.s. bij de kerk te verkrijgen is en dat wordt uitgegeven ter gelegenheid van het 400-jarig bestaan.

Loosduinse

Krant

400 jaar Hervormd Loosduinen

Op 9 april 1976 werd de gerestaureerde Abdijkerk officieel in gebruik genomen. Dit jaar bestaat de Hervormde Gemeente Loosduinen 400 jaar.

De eerste predikant in de gemeente is ds. Jacobus C. van Meursius geweest. Dat was in 1578. Deze predikant kwam met een kleine groep gemeentelieden bijeen in een schuur van een tuindershuis in „Kraayenstein". De gemeentegroei als snel en de schuur werd te klein. Daarom kreeg de gemeente toestemming van de overheid om in de Abdijkerk haar godsdienstoefeningen te houden. In de afgelopen 400 jaar hebben 28 predikanten de gemeente gediend.

We willen niet gedachteloos de mijlpaal van het 400-jarig bestaan van de Hervormde Gemeente passeren. Op zondag 3 september zal de kerkdienst in het teken staan van het 400-jarig bestaan. Ook heeft de kerkeraad besloten een herdenkingsbord in de Abdijkerk te plaatsen met de 28 namen van de predikanten, die de gemeente in die 400 jaar hebben gediend.

**PROGRAMMA ROND HET 400-JARIG BESTAAN
VAN DE HERVORMDE GEMEENTE
's-GRAVENHAGE/LOOSDUINEN**

Vrijdag 1 december, 19.30 uur:
Herdenkingsdienst, voorafgegaan
door Ds. W. E. den Hertog. Hierna
een gezellige ontmoeting in de wan-
delgangen van de Abdijkerk.
Zaterdag 2 december, 15.30 uur:
Het kerkplein voor de Abdijkerk
wordt ongedoopt in het „Ds. J. Meur-
siushof“.

Zondag 3 december wordt in de Ab-
dijkerk het Antependium onthuld.
Hieraan is door verschillende dames
anderhalf jaar gewerkt en het is een
ontwerp van de kunstenares Dieuwke
Collewijn uit Voorschoten.

Zondag 3 december, 20.15 uur:
Feestelijk concert, voor een ieder vrij
toegankelijk.

Het zal worden gegeven door twee
oud-organisten van de Abdijkerk,
Ben Fey en Teun Groen, terwijl 't ge-
heel nog verder wordt opgeluisterd
door de sopraan Elly Fey en het
Kleinkoor van de Advent-kantorij
o.l.v. Teun Groen.

Er zullen werken worden uitgevoerd
van o.a. Schütz, Purcell, Couperin,
Buxtehude, Pachelbel, Pepping en
Hendrik Andriessen.

De kerk gaat open om 19.30 uur; de
toegang is, evenals het programma,
gratis.

Vanaf vrijdag 1 december a.s. is een
boekje verkrijgbaar bij de Abdijkerk.
In dit boekje, samengesteld door Vin-
cent Hildebrandt en met bijdragen
van ds. W. E. den Hertog, Ph. J. A. C.
Boi en J. Hartman wordt de geschie-
denis van zeven en een halve eeuw
Abdijkerk, Loosduinen beschreven.
Voor al diegenen die belangstelling
hebben: de oplage van dit boekje, dat
rond de f4,- zal gaan kosten is nogal
beperkt, zodat vlug bestellen raad-
zaam is.

Loosduinse
Krant

1 5 7 8 - 1 9 7 8

H E R D E N K I N G S -

B I J E E N K O M S T

n.a.v. "het 400-jaar bestaan van de

Hervormde Gemeente Loosduinen"

op VRIJDAG 1 DECEMBER 1978 OM 19.30 UUR IN DE

A B D I J K E R K.

Sprekers:

Ds.W.E.den Hertog en Ds.J.Visser.

Organist: Vincent Hildebrandt.

M E D E D E L I N G E N.

De kollekte bij de uitgang is bestemd voor de KERKVOOGDIJ.

Na afloop van deze bijeenkomst is er gelegenheid
elkaar te ontmoeten in het geneentecentrum onder
het genot van een drankje.

In het Geneentecentrum kunt U bij de Kerkvoogden
het boekje verkrijgen, getiteld:

"Zeven-en-een halve-eeuw Abdijkerk."

Een ieder, die geïnteresseerd is in de geschiedenis van deze fraaie kerk, mag dit boekje niet missen.

Zondagavond 3 december a.s. -aanvang 8.15 uur- zal er in de Abdijkerk een orgelconcert bij kaarslicht worden gegeven voor de hele centrale gemeente.

Het concert wordt gegeven door Ben Fey en Teun Groen, beiden oud-organist van de Abdijkerk.

Verdere medewerkenden zijn Elly Fey, sopraan en het Kleinkoor van de Adventkerk o.l.v. Teun Groen.

00000 00000 00000 00000 00000 00000 00000 00000 00000 00000

1 5 7 8 - 1 9 7 8

HERDENKINGS -

B I J E E N K O M S T

n.a.v. "het 400-jaar bestaan van de

Hervornde Geneente Loosduinen"

op VRIJDAG 1 DECEMBER 1978 OM 19.30 UUR IN DE

A B D I J K E R K.

Speakers:

Ds. W. E. den Hertog en Ds. J. Visser.

Organist: Vincent Hildebrandt.

0000-0001-9876-5432

Cebod.

Orgelspel. Carillon. - Louis Vierne (1870 - 1937)

Keywords: child abuse; child sexual abuse; child sexual exploitation; child sexual abuse investigation; child sexual abuse assessment

Na afloop van dit konsert bent U van harte welkom in het gemeentecentrum, waar U koffie of gekoelde dranken kunt verkrijgen en kunt kennismaken met de konsertgevers.

Voor belangstellenden bestaat de mogelijkheid na afloop van het konsert de klaviatuur van het orgel te bezichtigen.

Diegenen die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van het orgel, de bouwer, de wijzigingen in de loop der tijden, de dispositie, andere technische details, hoe het orgel is geïntoneerd en wat er tijdens de restauratie precies is gebeurd, verwijzen wij graag naar het (reeds lang aangekondigde) thans verschenen boekje

ZEVEN EN EEN HALVE EEUW ABDIJKERK LOOSDUINEN

Hierin vindt U ook foto's van het orgel en de klaviatuur. Daarnaast wordt in deze uitgave ook uitvoerig ingegaan op de geschiedenis van de kerk zelf, het oude klooster, de latere dorpskerk en de recente restauratie, die (voor het eerst) in alle details beschreven wordt. Verder in dit boekje wetenswaardigheden over de preekstoel, de grafzerken en de legende van Hennenberg (het bord met de doopbekens is momenteel nog in restauratie).

Tal van tot nu toe niet eerder gepubliceerde feiten en wetenswaardigheden komen in dit boekje boven water - voor een ieder die geïnteresseerd is in de geschiedenis van de Loosduinse Abdijkerk een uitgave die men niet mag missen!

ABDIJKERK - WILLEM III STRAAT - LOOSDUINEN

zondag 3 december 1978, 20.15 uur

Concert

*ter gelegenheid van het
vierhonderd-jarig bestaan van de
Hervormde Gemeente te
's-Gravenhage-Loosduinen.*

UITVOERENDEN:

Ben Fey - orgel

Elly Fey - sopraan

Teun Groen - orgel

Kleinkoor van de Adventkerk-kantoorij
o.l.v. Teun Groen

toegang vrij

kollekte aan de uitgang ter bestrijding van de kosten

BEN FEY was organist van de abdijkerk in de jaren 1961 tot 1969. Hij genoot zijn opleiding tot kerk- en konsertorganist aan het Koninklijk Conservatorium te 's-Gravenhage, als leerling van Adr. Engels en Adr. C. Schuurman. In 1970 behaalde hij de Prix d'Excellence. Hierna volgde nog enige tijd studie in improvisatie bij Piet Kee.

Behalve vele konserten in eigen land (waaronder diverse radioopnamen), konserteerde hij verscheidene keren in Duitsland en Luxemburg.

Op zijn naam staan verschillende komposities voor orgel, koor en solozang.

Ben Fey heeft onlangs een benoeming aangenomen als organist van de Marekerk te Leiden, ingaande 1 februari 1979. Thans is hij als kantor-organist verbonden aan de Houtrustkerk te 's-Gravenhage.

TEUN GROEN was organist van de abdijkerk in de jaren 1943 tot 1954. Als leerling van Adr. C. Schuurman behaalde hij het Staatsdiploma orgel en het diploma koördirectie. Sinds 1954 is hij kantor-organist van de Adventkerk te 's-Gravenhage-Loosduinen. . . Onlangs vierde hij daar zijn 40-jarig jubileum als organist, hetgeen samenviel met het 25-jarig bestaan van het Adventkerkkoor en het 12½-jarig bestaan van het Kleinkoor van de kantorij van de Adventkerk, welke beide koren onder zijn leiding staan.

1. Ben Fey, orgel

- Offertoire sur les grands jeux - Francois Couperin
(uit "Messe des Couvents") (1631-1703)
- Variaties over "Nun lasst uns Gott dem Herren" - Vincent Lübeck
(1654-1740)

2. Elly en Ben Fey, sopraan en orgel

- psalm 23 - Ben Fey
(geb. 1937)

3. Ben Fey, orgel

- sonatine in F gr.t. - Ben Fey
allegro-andante cantabile-
rondo (vivace)

4. Kleinkoor o.l.v. Teun Groen

- Mignonne - Guillaume Costeley
(1531-1606)
- Weep, O mine eyes - John Bennet
(1570-1610)
- So fahr ich hin zu Jesu Christ - Heinrich Schütz
(1585-1672)
- Lord, how long wilt Thou be angry - Henry Purcell
(1658-1695)

5. Teun Groen, orgel

- Chaconne in e phrygisch - Dietrich Buxtehude
(1637-1707)
- preludium, fuga en ciacconne - Johann Pachelbel
(1653-1706)

6. Kleinkoor o.l.v. Teun Groen

- Motet "Jesus und Nikodemus" - Ernst Pepping
(geb. 1901)

7. Teun Groen, orgel

- premier choral - Hendrik Andriessen
(geb. 1892)

**PROGRAMMA ROND HET 400-JARIG BESTAAN
VAN DE HERVORMDE GEMEENTE
's-GRAVENHAGE/LOOSDUINEN**

Vrijdag 1 december, 19.30 uur:
Herdenkingsdienst, voorafgegaan
door Ds. W. E. den Hertog. Hierna
een gezellige ontmoeting in de wandelgangen van de Abdijkerk.
Zaterdag 2 december, 15.30 uur:
Het kerkplein voor de Abdijkerk
wordt omgedoopt in het „Ds. J. Meursiusshof“.

Zondag 3 december wordt in de Abdijkerk het Antependium onthuld.
Hieraan is door verschillende dames anderhalf jaar gewerkt en het is een ontwerp van de kunstenares Dieuwke Collewijn uit Voorschoten.

Zondag 3 december, 20.15 uur:
Feestelijk concert, voor een ieder vrij toegankelijk.
Het zal worden gegeven door twee oud-organisten van de Abdijkerk, Ben Fey en Teun Groen, terwijl 't geheel nog verder wordt opgeluisterd door de sopraan Elly Fey en het Kleinkoor van de Advent-kantoorij o.l.v. Teun Groen.

Er zullen werken worden uitgevoerd van o.a. Schütz, Purcell, Couperin, Buxtehude, Pachelbel, Pepping en Hendrik Andriessen.

De kerk gaat open om 19.30 uur; de toegang is, evenals het programma, gratis.

Vanaf vrijdag 1 december a.s. is een boekje verkrijgbaar bij de Abdijkerk. In dit boekje, samengesteld door Vincent Hildebrandt en met bijdragen van ds. W. E. den Hertog, Ph. J. A. C. Bol en J. Hartman wordt de geschiedenis van zeven en een halve eeuw Abdijkerk, Loosduinen beschreven. Voor al diegenen die belangstelling hebben: de oplage van dit boekje, dat rond de f4,- zal gaan kosten is nogal beperkt, zodat vlug bestellen raadzaam is.

Loosduinse
Krant

ABDIJKERK - WILLEM III STRAAT - LOOSDUINEN

zondag 3 december 1978, 20.15 uur

Concert

*ter gelegenheid van het
vierhonderd-jarig bestaan van de
Hervormde Gemeente te
's-Gravenhage-Loosduinen.*

UITVOERENDEN:

Ben Fey - orgel

Elly Fey - sopraan

Teun Groen - orgel

Kleinkoor van de Adventkerk-kantoorij
o.l.v. Teun Groen

toegang vrij

kollekte aan de uitgang ter bestrijding van de kosten

Stijlvol kerkconcert

door
RENÉ FRANK

Zeven jaar, nadat het grote en welvarende kloostercomplex, te Loosduinen omstreeks 1230 gesticht door Graaf Floris IV en zijn vrouw Machteld, in het woelige jaar 1573 was verwoest, kreeg de inmiddels ontstane Hervormde Gemeente de

toren en het schip van de kerk toegewezen, die nog enigszins overeenstemming bleven. Dat betekent dus, dat deze gemeente thans 400 jaar bestaat.

O.a. in 1791 en van 1969-1975 is er grondig verbouwd en gerestaureerd en het streven naar een stijlvol en zo oorspronkelijk

mogelijk geheel mag als geslaagd worden beschouwd. De huidige Abdijkerk te Loosduinen is een van de weinige voorbeelden in ons land van de zogeheten Schelde-Gotiek, hetgeen zijn oorsprong vindt in het feit, dat de oorspronkelijke Cisterciënzer abdij bestierd werd door het Vlaamse klooster Ter Does. En al is het oorspronkelijke Reijker-orgel uit het einde van de

18e eeuw, met zijn fraaie Louis Seize-klanktechnisch dan in het midden van de vorige eeuw "vernieuwend", het is toch ook nu weer een alleszins bruikbaar concertinstrument. Als er een hoofdkenmerk van toepassing is op het herdenkingsconcert ter gelegenheid van het reeds genoemde derde eeuwfeest van deze Loosduinse gemeente, dan was dit gisterenavond in de volle Abdijkerk wel het element stijl. Programma en vertolkingen waren zonder meer stijlvol. Dienend, beschaafd en bescheiden, hetgeen soberheid en innig-

heid niet in de weg stond. Men had twee voormalige organisten van de Abdijkerk aangevroegd: Ben Fey en Teun Groen -, die elk met een eigen registratie-instelling luister aan deze herdenking bijzetten. Met een Orffertorium uit de Kloostermis van Couperin, "Sieur de Crouilly", met Variaties van Vincent Lübeck en verstilde klanken van Buxtehude en Pachelbel, waarna Hendrik Andriessens Pre-mier Choral als francoliele compositie een waardig slot van het orgelgedeelte vormde. Vermelden wij nog een eigen Sonatine

van Ben Fey, heel helder en ingetogen-speels, alsmede Elly Fey's begripvolle weergave van Psalm 23 van haar echtgenoot, die uiteraard voor juist deze speciale sopraanstem met het zilverige timbre raak componeerde. Het Kleinkoor van de Adventkerk o.l.v. Teun Groen compleetde het programma met 16e- en 17e-eeuwse zangen en het bewees ook in een eigentijds motet "Jesus und Nikodemus" - van Ernst Pepping het motto van dit geslaagde kerkconcert gestand te kunnen doen, n.l. stijl.

Het Vaderland, 4 december 1978

Vierhonderd jaar Hervormde gemeente

Dezer dagen was het vierhonderd jaar geleden dat de hervormde gemeente Loosduinen ontstond. In 1578 kreeg Loosduinen haar eerste predikant, de uit Utrecht gevluchte monnik Jacobus Meursius. Volgens de toen geldende regels deed hij examen voor zijn toelating en zwoor de Rooms Katholieke leer en zijn kloostergeleefte af hetgeen volgens de Synode van Dordrecht in 1574.

De Hervormde gemeente besloeg in de beginjaren een groot, doch dun bevolkt gebied dat zich uitstrekte van Monster tot aan de

Beeklaan en de La Reyweg.

De gemeenteleden hielden in die tijd hun bijeenkomsten in een schuur op het landgoed Kraayenstein, totdat zij de gerestaureerde Abdijkerk (in vroeger tijd Dorpskerk genoemd) in gebruik konden nemen.

Lange tijd was de Abdijkerk de enige kerk in deze omgeving, ongeveer 40 jaar geleden werd een tweede kerk gebouwd, de Bethelkerk. Nog later werden de Adventkerk, de Exoduserk en de Sjaalomkerk gebouwd. Het 400-jarig bestaan

van de gemeente werd het afgelopen weekeinde gevierd d.m.v. herdenkingsbijeenkomsten, in de kerkdiensten op zondag, waarbij het avondmaalkleed, het Antependium werd onthuld, en op zaterdagmiddag onthulde ds. Krijger, de huidige predikant, het naam-bord van het Kerkplein.

Thans geheten het Ds. J. C. Meursiusshof naar de eerste predikant.

● Ds. Krijger onthuld het naam-bord.

Vierhonderd jaar Hervormde gemeente

Dezer dagen was het vierhonderd jaar geleden dat de hervormde gemeente Loosduinen ontstond.

In 1578 kreeg Loosduinen haar eerste predikant, de uit Utrecht gevluchte monnik Jacobus Meursius. Volgens de toen geldende regels deed hij examen voor zijn toelating en zwoor de Rooms Katholieke leer en zijn kloosterge-
lofte af hetgeen volgens de Synode van Dordrecht in 1574.

De Hervormde gemeente besloeg in de beginjaren een groot, doch dun bevolkt gebied dat zich uitstreckte van Monster tot aan de

Beeklaan en de La Reyweg.

De gemeenteleden hielden in die tijd hun bijeenkomsten in een schuur op het landgoed Kraayenstein, totdat zij de gerestaureerde, Abdijkerk (in vroeger tijd Dorpskerk genoemd) in gebruik konden nemen.

Lange tijd was de Abdijkerk de enige kerk in deze omgeving, ongeveer 40 jaar geleden werd een tweede kerk gebouwd, de Bethelkerk. Nog later werden de Adventkerk, de Exoduskerk en de Sjalomkerk gebouwd. Het 400-jarig bestaan

van de gemeente werd het afgelopen weekeinde gevierd d.m.v. herdenkingsbijeenkomst, in de kerkdiensten op zondag, waarbij het avondmaalkleed, het Antipendium werd onthuld, en op zaterdagmiddag onthulde ds. Krijger, de huidige predikant, het naambord van het Kerkplein.

Thans geheten het Ds. J. C. Meursiushof naar de eerste predikant.

● Ds. Krijger onthult het naambord.

De Randwyk, 7 december 1978

Herdenking 400 jaar hervormd Loosduinen

DEN HAAG - Ondanks alle godsdienstoorlogen die er in het verleden zijn geweest en de kerk vaak is verwoest heeft de toren al deze woelingen overleefd, een ranke spits die naar de hemel wijst. Heeft de Kerk van nu nog iets van die fingerwijzing naar boven, op weg naar het beloofde

land, of zal zij in de toekomst worden overweldigd door het nieuwe Babylon? Zo sprak vrijdagavond ds. W. E. den Hertog, hervormd predikant van Oud-Beyerland, tijdens een stijlvolle bijeenkomst in de Abdijkerk in Loosduinen, ter gelegenheid van het vierhonderdjarig bestaan van de Hervormde Gemeente aldaar.

Ds. J. Visser, praeses van de Centrale Kerkeraad van de Hervormde Gemeente Loosduinen, zei in zijn openingswoord dat dit een feest was van de centrale gemeente in haar totaliteit. Enerzijds een bijzondere gemeente, stok-oud met een bijzonder rijke traditie, maar anderzijds piepjong, bruisend van levenslust.

Vier andere bloeiende wijkgemeenten leggen daarvan getuigenis af. Op 20 december 1938 vond o.l.v. ds. F. K. van Evert (die in de oorlogsjaren in het concentratiekamp Vught is omgekomen) de inwijding plaats van de Bethelkerk aan de Handellaan, daarna werd de Adventkerk aan de Hengelolaan in gebruik genomen. Daarna volgden nog de Exoduskerk aan de Beresteinlaan (24 april 1966) en de Sjalomkerk aan de Ambachtsgaarde (21 november 1969).

Zaterdagmiddag werd door ds. Ph. L. Krijger op het plein bij de Abdijkerk een naambordje onthuld, getiteld: „Ds. J. C. Meursiushof”, de eerste predikant.

Zondagmorgen werd het An-

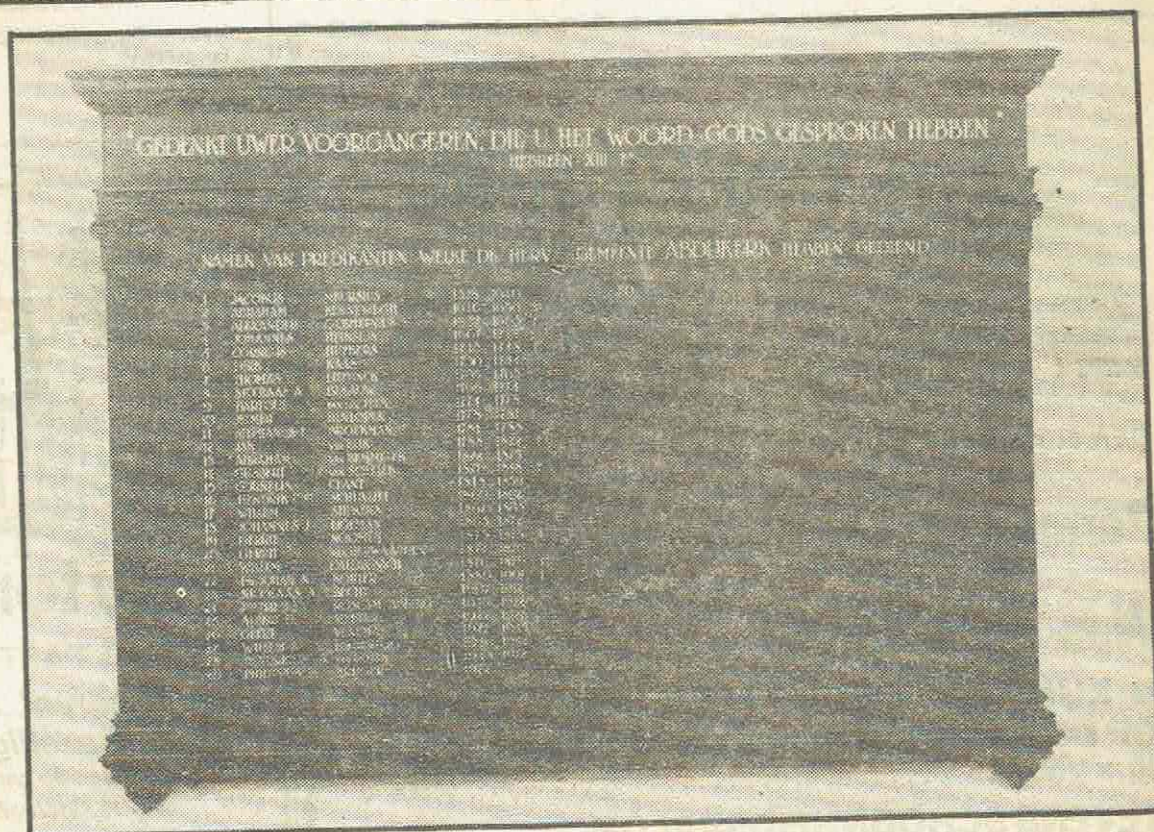
tependium, het kleed voor de Avondmaalstafel - onthuld en door de voorzitter van het College van Diakenen, de heer G. Zandbergen, aan de voorzitter van de wijkkerkeraad, ds. Ph. L. Krijger, overgedragen. De festiviteiten werden 's avonds besloten met een orgelconcert bij kaarslicht, door Ben Fey en Teun Groen, m.m.v. Elly Fey, sopraan en het kleinkoor van de Adventkerk, o.l.v. Teun Groen.

Het Vaderland, 4 december 1978

1980

Loosduinse Krant

Naambord predikanten onthuld

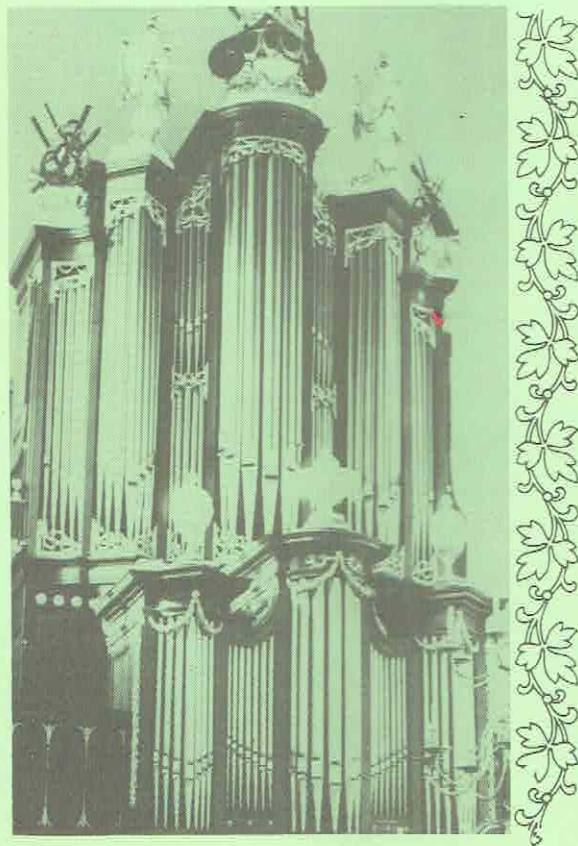
In de speciale gezinsdienst van afgelopen zondag is het fraaie predikantenbord in de Abdijskerk onthuld. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat dit bord, waarop alle namen van de 29 predikanten die in de Abdijskerk hebben gediend staan, zou worden onthuld tijdens de viering van het 400-jarig bestaan van de kerk. Toen was het bord echter nog niet klaar.

In de dienst waren veel van de predikanten en hun familieleden aanwezig. Zij kregen een foto van het bord aangeboden namens het kerkbestuur. Het wandbord met de geschiedenis van Margaretha van Hennebergh is nog niet klaar, dit i.v.m. subsidieregelingen. Verwacht wordt dat dit bord binnen niet al te lange tijd ook een plaatsje in de Abdijskerk zal vinden.

ABDIJKERK

WILLEM III STRAAT 40, DEN HAAG / LOOSDUINEN

Internationale serie orgelconcerten bij kaarslicht
t.g.v. het 200-jarig bestaan van het Reichner/Bätz-orgel.

1780 ~ 1980

21 maart 1980	: Guy Bovet (Zwitserland)
11 april 1980	: Leo van Doeselaar
2 mei 1980	: André Isoir (Frankrijk)
23 mei 1980	: Hans van Nieuwkoop (orgel) m.m.v.
Margaret Roest (sopraan)
12 september 1980	: Ludger Mai (B.R.D.)
3 oktober 1980	: Bram Beekman
24 oktober 1980	: Jacques van Oortmerssen (orgel) m.m.v.
Raymond Delnoye (fluit)
14 november 1980	: Hans Fagius (Zweden)

➔ AANVANG ALLE CONCERTEN: 20.15 UUR. ◀

Toegangsprijzen:

1e, 3e, 5e en 8e concert f. 7,50; CJP/65 ers f. 6,00
overige concerten f. 6,00; CJP/65 ers f. 4,50
Serie-abonnement tegen sterk gereduceerde prijs.

R E I C H N E R - O R G E L A B D I J K E R K 200 J A A R

L.S.,

Het is de kommissie abdijsconcerten, in samenwerking met de kerkvoogdij van de wijkgemeente abdijkerk, een groot genoegen U uit te nodigen voor het openingsconcert van de jubileumcyclus

"orgelconcerten bij kaarslicht"

ter gelegenheid van het

200-jarig bestaan van het
Reichner-orgel in de abdijkerk
te 's-Gravenhage-Loosduinen.

Dit exclusieve concert zal worden verzorgd door de grote Zwitserse organist GUY BOVET, op
VRIJDAG 21 MAART 1980, om 20.15 uur.

Wanneer U van deze uitnodiging gebruik wenst te maken, verzoeken wij U onderstaande antwoordstrook vóór 17 maart a.s. te retourneren.

Er wordt dan voor U een plaats gereserveerd.

Uw aanwezigheid zal door ons ten ^{eerste} op prijs worden gesteld.

Met vriendelijke groeten,

KOMMISSIE ABDIJCONCERTEN
KERKVOOGDIJ WIJKGEMEENTE ABDIJKERK.

Ondergetekende,..... (naam)

zal gebruik maken van de uitnodiging tot het bijwonen van het feestelijk orgelconcert bij kaarslicht in de abdijkerk op vrijdag 21 maart 1980, aanvang 20.15 uur.

Handtekening,

Geleive deze strook vóór 17 maart a.s. op te sturen naar
KOMMISSIE ABDIJCONCERTEN
p/a De Manstraat 36B
2001 CA Loosduinen